

**Uchwała Nr XIV/161/2025
Rady Gminy Przeworsk
z dnia 27 listopada 2025r.**

**w sprawie przyjęcia Programu Wspierania Rodziny dla Gminy Przeworsk
na lata 2026-2028**

Działając na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (tj. Dz. U. z 2025 r. poz. 1153 z późn. zm.) oraz art. 176 pkt 1, art. 179 ust. 2 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (tj. Dz. U. z 2025 r. poz. 49 z późn. zm.)

**Rada Gminy w Przeworsku
Uchwała, co następuje:**

§ 1.

Przyjmuje się Program Wspierania Rodziny dla Gminy Przeworsk na lata 2026-2028 stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2.

Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Przeworsk.

§ 3.

Uchwała wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 2026 roku.

**PRZEWODNICZĄCY
RADY GMINY**

Leszek Lusek

Spis treści

WPROWADZENIE	3
1. PODSTAWA PRAWNA	7
2. DIAGNOZA	8
2.1. Rys demograficzny	8
2.2. Pomoc społeczna na terenie Gminy Przeworsk	10
2.3. Świadczenia rodzinne i fundusz alimentacyjny	23
2.4. Edukacja szkolna i wsparcie finansowe uczniów na terenie Gminy Przeworsk	25
2.5. Asystent rodziny i piecza zastępcza w Gminie Przeworsk	28
3. WNIOSKI Z PRZEPROWADZONEJ ANKIETY	32
3.1. Profil społeczno-demograficzny uczestników badania	39
3.2. Ocena jakości życia w gminie	40
3.3. Ocena dostępności usług społecznych	40
3.4. Najczęściej występujące problemy w gospodarstwach domowych badanych rodzin	41
3.5. Zakres oczekiwanych form pomocy i wsparcia społecznego	41
3.6. Najważniejsze obszary wsparcia wskazane przez mieszkańców	42
3.7. Obszary problemowe w funkcjonowaniu dzieci i młodzieży według wyników badań	43
3.8. Instytucjonalne formy pomocy rodzinom w środowisku lokalnym	43
3.9. Preferowane formy otrzymania informacji o dostępnych formach pomocy 44	
4. ANALIZA SWOT	45
5. CELE PROGRAMU	50
5.1. Cel główny	50
5.2. Cele szczegółowe	51
6. ODBIORCY I ADRESACI PROGRAMU	55
7. REALIZACJA PROGRAMU	57
7.1. Efekty i rezultaty realizacji Programu	57
7.2. Finansowanie	58
7.3. Monitoring i ewaluacja	58
8. PODSUMOWANIE	58
9. Spis wykresów i tabel	60

WPROWADZENIE

Najważniejszym aktem prawnym stanowiącym źródło prawa w Polsce jest **Konstytucja**. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej uchwalona 2 kwietnia 1997 roku określa, iż państwo w swojej polityce społecznej i gospodarczej uwzględnia dobro rodziny i zapewnia ochronę praw dziecka.

Rodzina jest bez wątpienia podstawową sferą życia ludzkiego warunkującą wzrost oraz rozwój każdego człowieka. Koncentracja na rodzinie, jej możliwościach i deficytach związana jest zatem z jej fundamentalnym znaczeniem. To w środowisku rodzinnym dziecko szuka możliwości zaspokajania swoich potrzeb w sferze biologicznej, materialnej oraz psychologicznej i emocjonalnej. Rodzice, opiekunowie prawni lub faktyczni oraz pozostali członkowie rodziny są pierwszymi wzorcami do naśladowania dla najmłodszych. Dziecko instynktownie przyjmuje jako własne przekazywane w rodzinie zachowania, zwyczaje oraz tradycje, co w znacznym stopniu może kształtować jego późniejszą osobowość. W związku z powyższym tak ważne jest zapewnienie rodzinom odpowiednie warunki do stabilnego funkcjonowania oraz rozwoju.

Postępujące przemiany społeczne oraz gospodarcze oprócz korzystnych zmian stanowią również wyzwania, które mogą pogłębiać negatywne zjawiska dotyczące rodziny. Problemy takie jak ubóstwo, uzależnienia, przemoc w rodzinie, niewydolność wychowawczą – opiekuńcza, niezaradność lub kryzysowe sytuacje losowe to najczęściej występujące problemy dezorganizujące życie rodziny. Pojawiły się ponadto zjawiska o charakterze globalnym: choroby cywilizacyjne, uzależnienia behawioralne, starzenie się społeczeństwa, migracje, podziały światopoglądowe, generujące wzajemną niechęć i agresję. Wśród czynników, które składają się na dezintegrację rodziny, wypełnić należy: niski poziom kultury, intelektualny oraz moralny dorosłych, niezaradność życiową członków rodziny, brak stabilizacji zawodowej i materialnej, niewydolność wychowawczą rodziców i zaniedbanie obowiązków opiekuńczych względem dzieci, a także alkoholizm jednego lub obojga rodziców, karalność sądowa, przejawy psychopatii, maltretowanie oraz znęcanie się nad dzieckiem. Zazwyczaj niekorzystne sytuacje w rodzinie współwystępują ze sobą. Problemy w rodzinie często są złożone i wymagają interdyscyplinarnych i skoordynowanych działań. Pomoc rodzinom zagrożonych kryzysem polega na wzmocnieniu i wsparciu w odzyskaniu zdolności do pełnego, samodzielnego funkcjonowania w społeczeństwie przy uwzględnieniu zasady pomocniczości. Pomoc powinna być udzielana niezwłocznie i mieć charakter profilaktyczny, natomiast

podejmowane działania winny być prowadzone za zgodą rodziny i z jej aktywnym zaangażowaniem, bo tylko wtedy pomoc jest skuteczna.

Gmina jest zobowiązana do dbania o dobro swoich mieszkańców, a co za tym idzie wspierania i niesienia pomocy rodzinom przeżywającym trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych i nie potrafiących samodzielnie rozwiązać w/w problemów. Szukając prób pomocy dziecku, uwagę należy skupić nie tylko na problemach dziecka, ale także na problemach jego rodziny, bo to w dezintegracji rodziny tkwi źródło sieroctwa społecznego.

Aby móc zrealizować zadania na rzecz rodzin oraz je wspierać, konieczna jest ścisła współpraca pomiędzy poszczególnymi instytucjami, podmiotami wspierania rodziny oraz z samymi rodzinami wymagającymi wsparcia. Ponadto ważne jest wypracowanie sprawnego i efektywnego systemu działań, który będzie miał realny wpływ na poprawę sytuacji rodzin i dzieci znajdujących się w tych rodzinach.

Program Wspierania Rodziny dla Gminy Przeworsk na lata 2026-2028 został opracowany w oparciu o art. 176 pkt. 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, który wskazuje na zadania własne gminy, którymi są:

1) opracowanie i realizacja 3-letnich gminnych programów wspierania rodziny;

2) tworzenie możliwości podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny;

3) tworzenie oraz rozwój systemu opieki nad dzieckiem, w tym placówek wsparcia dziennego, oraz praca z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych przez:

a) zapewnienie rodzinie przeżywającej trudności wsparcia i pomocy asystenta rodziny oraz dostępu do specjalistycznego poradnictwa;

b) organizowanie szkoleń i tworzenie warunków do działania rodzin wspierających;

c) prowadzenie placówek wsparcia dziennego oraz zapewnienie w nich miejsc dla dzieci;

4) finansowanie;

a) (uchylona)

b) podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny;

c) kosztów związanych z udzielaniem pomocy, o której mowa w art. 29 ust. 2, ponoszonych przez rodziny wspierające;

5) współfinansowanie pobytu dziecka w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka,

placówce opiekuńczo-wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo-terapeutycznej lub interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym;

6) sporządzanie sprawozdań rzeczowo-finansowych z zakresu wspierania rodziny oraz przekazywanie ich właściwemu wojewodzie, w wersji elektronicznej, z zastosowaniem systemu teleinformatycznego, o którym mowa w art. 187 ust. 3;

7) prowadzenie monitoringu sytuacji dziecka z rodziny zagrożonej kryzysem lub przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej, zamieszkałego na terenie gminy.

Gminny Program Wspierania Rodziny jest odzwierciedleniem standardów i norm prawa wynikających z ustawodawstwa krajowego i międzynarodowego. Podstawowym założeniem Programu jest utworzenie spójnego systemu wsparcia rodzin i dzieci. Program określa planowane działania mające na celu wspieranie rodzin w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, jak również w procesie przywracania zdolności tych rodzin do prawidłowego funkcjonowania, w szczególności poprzez pracę z rodziną oraz zapewnienie pomocy w wychowywaniu dzieci.

Działania przewidziane w założeniach Programu umożliwiają realizowanie na szczeblu gminnym w środowisku lokalnym polityki prorodzinnej, rozumianej jako stwarzanie odpowiednich warunków prawnych, ekonomicznych i społecznych wzmacniających rodzinę, zapewniających jej trwałość, rozwój oraz właściwe zaspakajanie przez nią podstawowych potrzeb. Zasadą nadrzędną jest tu ścisła współpraca wszystkich podmiotów działających na rzecz dzieci i rodzin, co gwarantuje skuteczność podejmowanych działań.

Szczególną rolę w procesie wspierania rodziny odgrywa pomoc społeczna. Zgodnie z art. 2 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej „pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości”. Pomoc społeczna wspiera osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwia im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka (art. 3 ust.1).

Zgodnie z art. 7 w/w ustawy o pomocy społecznej pomocy udziela się osobom i rodzinom w szczególności z powodu:

- ubóstwa;

- sieroctwa;
- bezdomności;
- bezrobocia;
- niepełnosprawności;
- długotrwałej lub ciężkiej choroby;
- przemocy w rodzinie;
- potrzeby ochrony ofiar handlu ludźmi;
- potrzeby ochrony macierzyństwa lub wielodzietności;
- bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych;
- trudności w integracji cudzoziemców, którzy uzyskali w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy, ochronę uzupełniającą lub zezwolenie na pobyt czasowy udzielone w związku z okolicznością, o której mowa w art. 159 ust. 1 pkt 1 lit. c lub d ustawy z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach;
- trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego;
- alkoholizmu lub narkomanii;
- zdarzenia losowego i sytuacji kryzysowej;
- klęski żywiołowej lub ekologicznej.

Priorytetem wspierania rodziny w Gminie Przeworsk jest pomoc w zapewnieniu jej osiągnięcia jak najbardziej optymalnego poziomu do pełnowartościowego funkcjonowania, a także możliwości rozwoju. Pomoc społeczna nie tylko wspiera osoby i całe rodziny, które mają problemy, ale też zapobiega trudnym sytuacjom. Prowadzenie zatem profilaktycznych działań wspierających dziecko w rodzinie jest formą najbardziej optymalną i skuteczną. Praca z rodziną biologiczną, w przypadku gdy zaistniała konieczność umieszczenia dziecka w pieczy zastępczej, ma na celu jak najszybszy powrót dziecka do rodziny. Działania wspierające w utrzymaniu pełnej rodziny wskazane są zarówno ze względów społecznych, jak i ekonomicznych, gdyż służą obniżeniu kosztów gminy związanych z pobytem dziecka w rodzinnej lub instytucjonalnej pieczy zastępczej.

Na tle powyższego program będzie miał zatem charakter zróżnicowany, zarówno profilaktyczny jak i interwencyjny, w zależności od celów i poszczególnych zadań prowadzących do ich realizacji.

Na potrzeby opracowania niniejszego Programu przeprowadzono ankietę dla Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Przeworsku, mającą na celu lepsze poznanie

potrzeb i opinii mieszkańców Gminy Przeworsk w zakresie wsparcia dla rodzin. W badaniu wzięło udział 100 osób, reprezentujących różne grupy społeczne i wiekowe. Analiza odpowiedzi pozwoliła określić najczęściej wskazywane problemy oraz obszary wymagające wsparcia, które stały się podstawą do sformułowania celów i działań Programu.

1. PODSTAWA PRAWNA

Zadania przyjęte do realizacji w ramach Programu są spójne z kierunkami działań przyjętymi w szczególności w następujących aktach prawnych:

- Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r.;
- Konwencja o Prawach Dziecka przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych z dnia 20 listopada 1989 r, w której to opisano wszystkie prawa dziecka i na podstawie, której powołano do życia organ nadzorujący jej realizację przez państwa, które ją ratyfikowały tj. Komitet Praw Dziecka;
- Kodeks Rodzinny i Opiekuńczy;
- Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej;
- Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej;
- Ustawa z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za Życiem”;
- Ustawa z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych;
- Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym;
- Ustawa z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów;
- Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi;
- Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii;
- Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej;
- Ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. Prawo Oświatowe;
- Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej oraz Ochrony Ofiar Przemocy Domowej w Gminie Przeworsk na lata 2024-2027;
- Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Przeworsk na lata 2023-2027;
- Strategia Rozwoju Gminy Przeworsk do 2030 roku;

2. DIAGNOZA

Na potrzeby opracowania niniejszego Programu przeprowadzono diagnozę środowiska lokalnego, której celem jest określenie sytuacji społecznej Gminy Przeworsk w oparciu o dane demograficzne, lokalny rynek pracy, wspieranie rodziny w szczególności w wypełnianiu jej funkcji opiekuńczo-wychowawczej, a także pomocy socjalnej na terenie Gminy Przeworsk. Diagnoza obejmuje dane statystyczne, dane od podmiotów oraz instytucji uzyskane między innymi z:

- Urzędu Gminy Przeworsk;
- Ośrodka Pomocy Społecznej w Przeworsku;
- Powiatowego Urzędu Pracy w Przeworsku;
- Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Przeworsku;

2.1. Rys demograficzny

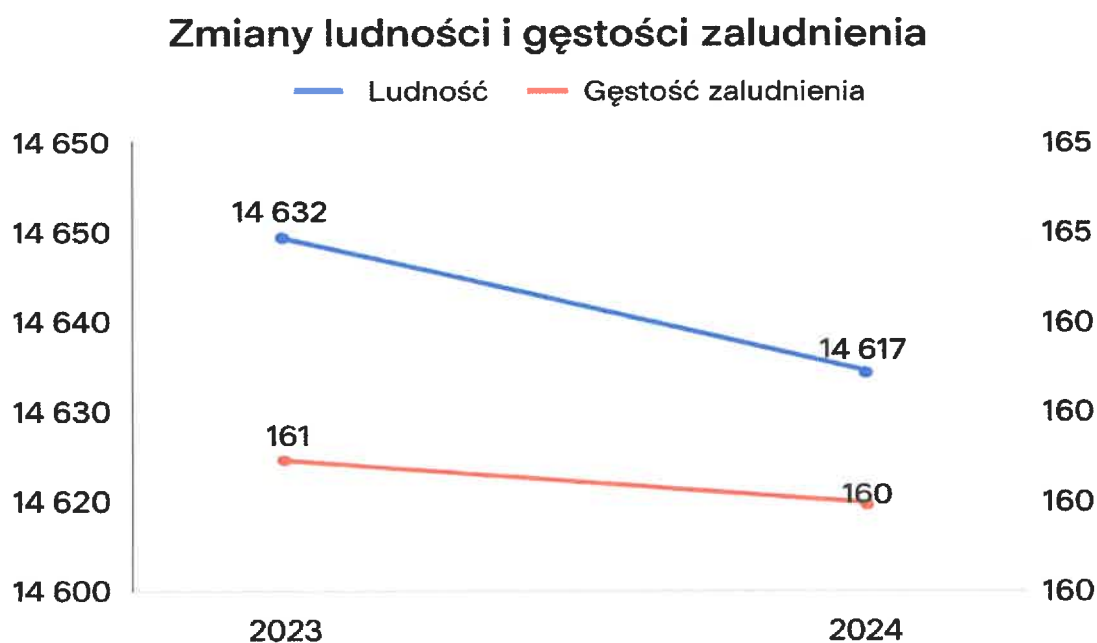
Gmina Przeworsk to gmina wiejska położona w środkowej części województwa podkarpackiego, w powiecie przeworskim, otaczająca promieniście miasto Przeworsk. Gmina Przeworsk zlokalizowana jest w odległości około 47,5 km od miasta wojewódzkiego Rzeszowa. Siedziba władz gminy mieści się w Przeworsku. Gmina Przeworsk sąsiaduje: od północy z gminą Tryńcza, od południa z gminami Zarzecze, Kańczuga oraz Gać, od zachodu z gminą Białobrzegi i Łańcut (powiat łańcucki), od wschodu z gminami Jarosław i Pawłosiów (powiat jarosławski). W obrębie gminy Przeworsk znajduje się 11 miejscowości: Chałupki, Gorliczyna, Grzęska, Gwizdaj, Mirocin, Nowosielce, Rozbórz, Studzian, Świętoniowa, Ujezna oraz Urzejowice.

Gmina Przeworsk, jedna z największych w powiecie przeworskim zajmuje jego centralną część o powierzchni 9 097 ha. Gmina charakteryzuje się dość małym odsetkiem powierzchni zajmowanej przez lasy. Zajmują one ok. 111 ha, co stanowi 1,2 % powierzchni gminy. Gminę Przeworsk w 2023 r. zamieszkiwało 14 632 mieszkańców, co daje 19,3 % ludności powiatu oraz 0,71 % ludności województwa. Natomiast w roku 2024 Gminę Przeworsk zamieszkiwało 14 617 mieszkańców, co stanowi 19,4 % powiatu, a 0,71 % ludności województwa. Gmina stanowi 13 % powierzchni powiatu. Gęstość zaludnienia w gminie w roku 2023 wynosiła 161 osób/km² osób natomiast w roku 2024 r. gęstość zaludnienia wynosiła 160 osób /km².

Według stanu na 31 grudnia 2023, liczba ludności gminy Przeworsk wyniosła 14 632 mieszkańców, z czego 50,4 % stanowiły kobiety (7380) a 49,6 % mężczyźni (7252). Struktura ludności gminy przedstawiała się następująco: osoby w wieku przedprodukcyjnym stanowiły 3 107 osób (21,2 %), w wieku produkcyjnym 8 669 osób (59,2 %), a w wieku poprodukcyjnym 2 856 osoby (19,5 %). Natomiast według stanu na 31 grudnia 2024, liczba ludności gminy Przeworsk wyniosła 14 617 mieszkańców, z czego 50,3 % stanowiły kobiety (7374) a 49,7 % mężczyźni (7243). Struktura ludności gminy przedstawiała się następująco: osoby w wieku przedprodukcyjnym stanowiły 3 070 osób (21,0 %), w wieku produkcyjnym 8 639 osób (59,1 %), a w wieku poprodukcyjnym 2 908 osoby (19,9 %). Liczba ludności w Gminie Przeworsk zmalała w 2024r. o około 0,10 % w porównaniu do roku 2023.

W latach 2002-2024 liczba mieszkańców wzrosła o 1,5 %. Średni wiek mieszkańców wynosi 40,6 lat i jest nieznacznie mniejszy od średniego wieku mieszkańców województwa podkarpackiego oraz nieznacznie mniejszy od średniego wieku mieszkańców całej Polski.

Wykres 1 Liczba ludności i gęstości zaludnienia Gminy Przeworsk w latach 2023-2024

Źródło: opracowanie z danych Urząd Gminy Przeworsk

2.2. Pomoc społeczna na terenie Gminy Przeworsk

Pomoc społeczna to system wsparcia oferowany przez państwo lub samorządy osobom i rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji życiowej. Jej celem jest zapewnienie minimalnego standardu życia, pomoc w przezwyciężeniu trudności oraz wsparcie w integracji społecznej.

Pomoc społeczna może obejmować m.in.:

- **Świadczenia finansowe** – np. zasiłki rodzinne, zasiłki stałe lub okresowe itp.;
- **Pomoc rzeczową** – np. żywność;
- **Usługi opiekuńcze i wsparcie specjalistyczne** – np. pomoc w domu, opieka nad osobami starszymi, wsparcie psychologiczne;
- **Wsparcie w integracji społecznej i zawodowej** – np. pomoc w znalezieniu pracy;

Pomoc społeczną tworzą organy administracji rządowej i samorządowej przy współudziale organizacji pozarządowych, fundacji, stowarzyszeń, kościoła i innych związków wyznaniowych, pracodawców oraz osób fizycznych i prawnych. Na terenie Gminy Przeworsk działa Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Przeworsku.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Przeworsku podejmuje szereg działań, dzięki którym możliwe jest praca na rzecz rodziny. Do tych działań należy:

- rozpoznanie głównych problemów społecznych, ich rozmiaru i zasięgu;
- analiza rzeczywistych potrzeb występujących w gminie;
- zabezpieczenie niezbędnych środków finansowych pozwalających na zaspokojenie potrzeb;
- ustalenie zasad współpracy przy wymianie informacji między instytucjami i organizacjami współpracującymi z Gminnym Ośrodkiem Pomocy Społecznej;
- współpraca z osobami oraz rodzinami objętymi pomocą Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej przy wykorzystaniu pracy socjalnej.

W latach 2022–2024 Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Przeworsku sprawował opiekę nad osobami i rodzinami korzystającymi ze świadczeń pieniężnych i niepieniężnych. W 2022 roku pod opieką Ośrodka znajdowało się 406 osób oraz 254 rodziny. W kolejnym roku liczba osób zmniejszyła się do 345, a rodzin do 238. Natomiast w 2024 roku odnotowano 336 osób objętych pomocą, przy 254 rodzinach korzystających ze świadczeń. Szczegółowe dane przedstawiono w tabeli poniżej.

Tabela 1 Dane o korzystających z pomocy społecznej

Wyszczególnienie	2022	2023	2024
Świadczenia przyznane w ramach zadań własnych – ogółem			
Liczba osób, którym decyzją przyznano świadczenie	389	331	321
Liczba rodzin ogółem	240	226	242
Liczba osób w rodzinach	954	613	608
Świadczenia przyznane w ramach zadań zleconych – ogółem			
Liczba osób, którym decyzją przyznano świadczenie	17	14	15
Liczba rodzin	14	12	12
Liczba osób w rodzinach	56	42	47

Źródło: opracowanie z danych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Przeworsku

Tabela 2 Liczba rodzin z dziećmi objętych pomocą GOPS-u

	Stan na rok		
	2022	2023	2024
Liczba rodzin z dziećmi – ogółem	119	96	86

Źródło: opracowanie z danych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Przeworsku

Tabela 3 Liczba rodzin z podziałem na liczbę dzieci objętych pomocą GOPS-u

Stan na rok	Liczba dzieci w rodzinie					
	1	2	3	4	5	6 i więcej
2022	40	39	32	8	0	0
2023	23	36	30	7	0	0
2024	26	34	18	6	2	0

Źródło: opracowanie z danych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Przeworsku

Tabela 4 Liczba rodzin niepełnych z podziałem na liczbę dzieci objętych pomocą GOPS-u

Stan na rok	Liczba dzieci w rodzinie				
	Rodziny niepełne - ogółem	1	2	3	4 i więcej
2022	19	9	4	6	0
2023	19	7	8	4	0
2024	20	5	9	6	0

Źródło: opracowanie z danych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Przeworsku

Należy zaznaczyć, iż praca socjalna jest nieodłącznym elementem pomocy społecznej. Jest to interdyscyplinarna działalność zawodowa pracowników socjalnych mająca na celu pomoc osobom i rodzinom we wzmacnianiu lub odzyskiwaniu zdolności do funkcjonowania w społeczeństwie poprzez pełnienie odpowiednich ról społecznych oraz tworzenie warunków sprzyjających temu celowi.

W ramach pracy w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej pracownicy socjalni realizują te cele poprzez:

- diagnozowanie sytuacji życiowej i potrzeb klientów;
- opracowywanie i wdrażanie indywidualnych planów pomocy;
- udzielanie poradnictwa i informacji o dostępnych świadczeniach;
- współpracę z instytucjami publicznymi i organizacjami pozarządowymi;
- interwencje w sytuacjach kryzysowych;
- dokumentowanie działań i monitorowanie efektów pomocy;

Celem pracy socjalnej w GOPS jest nie tylko udzielenie doraźnej pomocy, lecz przede wszystkim wspieranie samodzielności i aktywnego uczestnictwa w życiu społecznym osób i rodzin korzystających z usług pomocy społecznej.

W ramach pracy socjalnej w GOPS mieszkańcy gminy mogą korzystać zarówno z samego wsparcia pracownika socjalnego, jak i z innych form pomocy, takich jak świadczenia finansowe, rzeczowe czy usługowe. Poniżej przedstawiono dane statystyczne dotyczące liczby osób i rodzin objętych poszczególnymi formami wsparcia.

Tabela 5 Liczba osób i rodzin objętych pracą socjalną w Gminie Przeworsk

Wyszczególnienie	2022	2023	2024
Praca socjalna wraz z inną formą pomocy			
Liczba rodzin	510	289	299
Liczba osób w rodzinach	1438	803	823
Praca socjalna bez pomocy finansowej, usługowej, rzeczowej			
Liczba rodzin	167	80	51
Liczba osób w rodzinach	532	214	114

Źródło: opracowanie z danych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Przeworsku

Szczególnie istotny jest aktywny udział osób i rodzin ubiegających się o pomoc, chęć współpracy oraz właściwe i w pełni wykorzystanie własnych możliwości i uprawnień. Dlatego też podstawowym narzędziem pracy będzie szeroko rozumiana praca socjalna. Szczególny nacisk położony jest na współdziałanie osoby i rodziny w rozwiązywaniu trudnych sytuacji życiowych. Aby osiągnąć ten cel należy podejmować takie działania wobec jednostki, aby zmieniła swój sposób myślenia, postawę z biernej i roszczeniowej na aktywną, tak aby będąc w sytuacji kryzysowej w pierwszej kolejności potrafiła wykorzystać własne możliwości.

Praca nad uświadamianiem klientowi, że to on jest odpowiedzialny za rozwiązanie własnych problemów uwieńczone jest podpisaniem kontraktu socjalnego. Kontrakt socjalny nakłada na osobę bądź rodzinę szereg zobowiązań monitorowanych przez pracownika socjalnego. Należyte wywiązywanie się z ustaleń może być wynagradzane pomocą finansową. Taki sposób działania ma na celu pobudzanie większej aktywności klienta i działa mobilizująco na poszukiwanie samodzielnych rozwiązań. Prowadzi do zbudowania świadomości osoby lub rodziny, że tkwi w niej potencjał do zmian, a wszystkie jej wysiłki są wspierane przez Ośrodek.

Prawo do świadczeń z pomocy społecznej przysługuje osobom i rodzinom, które znalazły się w trudnej sytuacji życiowej i finansowej, a ich własne możliwości przezwyciężenia problemów są niewystarczające. Ustawodawca wskazuje szereg okoliczności, które uprawniają do skorzystania z tej formy wsparcia. Są to w szczególności:

- **Ubóstwo** – brak środków na zaspokojenie podstawowych potrzeb życiowych;
- **Sieroctwo** – utrata rodziców lub opiekunów prawnych, wymagająca wsparcia instytucjonalnego;
- **Bezdomność** – pozostawanie bez stałego miejsca zamieszkania i środków do życia;
- **Bezrobocie** – brak zatrudnienia i związanych z nim dochodów;
- **Niepełnosprawność** – ograniczenia zdrowotne utrudniające samodzielne funkcjonowanie;
- **Długotrwała lub ciężka choroba** – stan zdrowia wymagający stałej pomocy i leczenia;
- **Przemoc w rodzinie** – zagrożenie bezpieczeństwa fizycznego lub psychicznego członków rodziny;
- **Potrzeba ochrony macierzyństwa i wspierania rodzin wielodzietnych** – szczególna sytuacja matek samotnie wychowujących dzieci oraz rodzin wielodzietnych;
- **Bezradność w prowadzeniu gospodarstwa domowego** – trudności wychowawcze, opiekuńcze i organizacyjne, zwłaszcza w rodzinach niepełnych i wielodzietnych;
- **Trudności w przystosowaniu się po opuszczeniu zakładu karnego** – problemy w powrocie do życia społecznego i zawodowego;
- **Uzależnienia** – alkoholizm, narkomania i inne nałogi;
- **Zdarzenia losowe i sytuacje kryzysowe** – np. pożar, powódź, utrata pracy, nagła choroba czy inne niespodziewane okoliczności życiowe;

Świadczenia z pomocy społecznej mają na celu **nie tylko złagodzenie skutków powyższych problemów**, ale także wspieranie osób i rodzin w odzyskaniu samodzielności oraz poprawie jakości życia.

Tabela 6 Powody przyznawania świadczeń z pomocy społecznej w latach 2022-2024

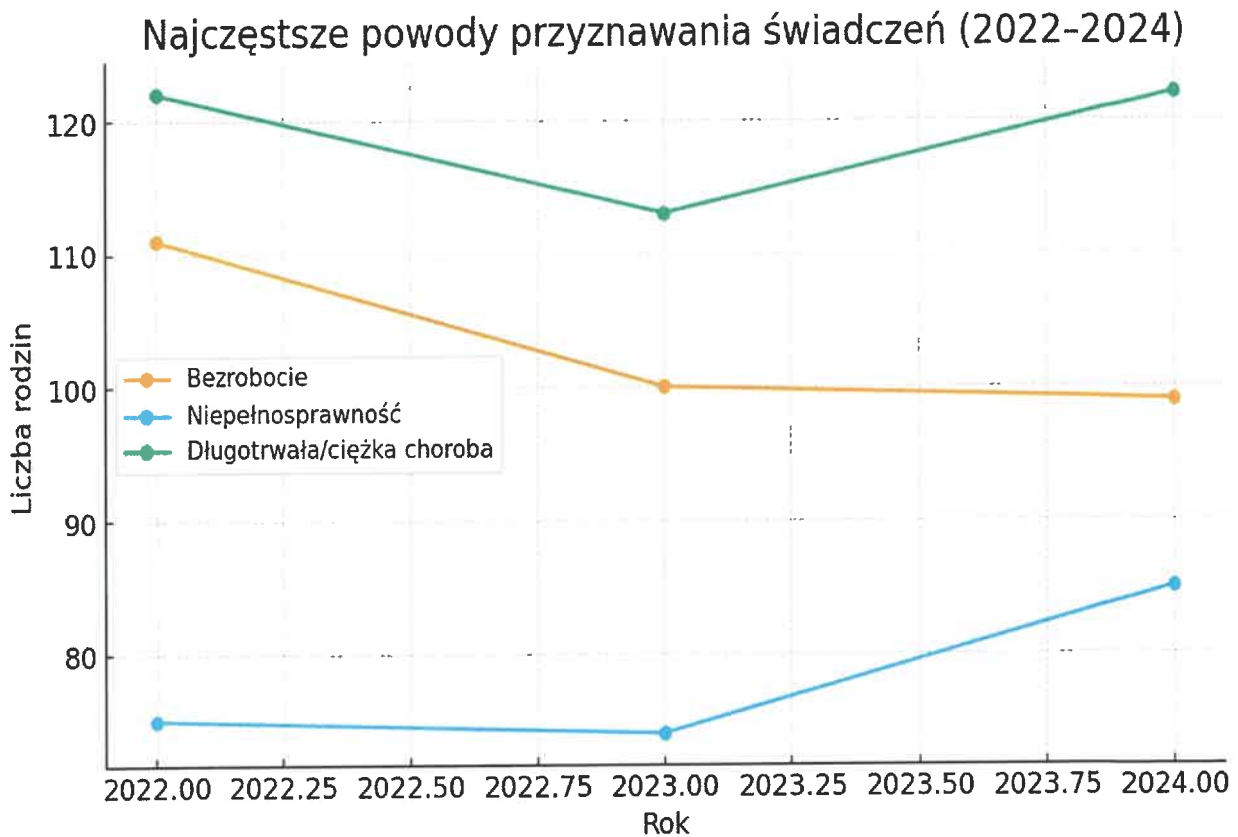
Lp.	Powód przyznania pomocy	Liczba rodzin		
		2022	2023	2024
1	bezrobocie	111	100	99
2	ubóstwo	70	68	67
3	sieroctwo	1	1	0
4	niepełnosprawność	75	74	85
5	potrzeba ochrony macierzyństwa	19	26	24
6	bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego (w tym rodziny niepełne, wielodzietne)	16	20	21
7	długotrwała lub ciężka choroba	122	113	122
8	przemoc w rodzinie	8	2	2
9	bezdomność	11	13	13
10	alkoholizm	20	20	26
11	narkomania	0	0	0
12	trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	2	3	3
13	klęska żywiołowa lub ekologiczna	0	0	0
14	zdarzenie losowe	0	1	0
15	sytuacja kryzysowa	0	2	0

Źródło: opracowanie z danych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Przeworsku

Analiza danych wskazuje, że najczęstszymi powodami przyznawania pomocy społecznej w gminie w latach 2022–2024 były: długotrwała lub ciężka choroba, bezrobocie, a także niepełnosprawność. W 2024 roku pomoc z powodu choroby otrzymały 122 rodziny, z powodu bezrobocia 99 rodzin, natomiast z powodu niepełnosprawności – 85 rodzin. W dalszej kolejności istotnym powodem korzystania z pomocy społecznej była potrzeba ochrony macierzyństwa oraz bezradność w prowadzeniu gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych i wielodzietnych. Wskazane zjawiska utrzymują się na zbliżonym poziomie w kolejnych latach, z niewielkimi wahaniami. Najmniejszy udział w strukturze przyczyn przyznawania świadczeń miały takie przesłanki jak: sieroctwo, przemoc w rodzinie, bezdomność czy uzależnienia. W badanym okresie sporadycznie odnotowano także przypadki trudności w przystosowaniu się do życia po zwolnieniu z zakładu karnego, pojedyncze zdarzenia losowe czy sytuacje kryzysowe. Dane te potwierdzają, że głównymi problemami społecznymi w gminie pozostają: trudności

zdrowotne, brak zatrudnienia i wynikające z nich ograniczenia w zakresie samodzielności rodzin.

Wykres 2 Najczęstsze powody przyznawania świadczeń w Gminie Przeworsk

Źródło: opracowanie z danych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Przeworsku

Analiza przedstawionych danych w następujących ujęciach:

Ujęcie trendów (zmiany w czasie 2022-2024)

- **Spadek:** liczba rodzin korzystających z pomocy z powodu bezrobocia zmniejszyła się z 111 w 2022 r. do 99 w 2024 r. – co może wskazywać na poprawę sytuacji na rynku pracy.
- **Wzrost:** potrzeba ochrony macierzyństwa (z 19 do 24 rodzin) oraz bezradność w prowadzeniu gospodarstwa domowego (z 16 do 21 rodzin) – co może odzwierciedlać rosnące wyzwania wychowawcze i opiekuńcze w rodzinach.
- **Stabilizacja:** przyczyny takie jak sieroctwo, przemoc w rodzinie czy bezdomność utrzymują się na podobnym, stosunkowo niskim poziomie.

Ujęcie strukturalne (najczęstsze przyczyny)

- Dominują trzy główne powody: długotrwała lub ciężka choroba, bezrobocie i niepełnosprawność – razem odpowiadają za ponad połowę wszystkich przypadków przyznania pomocy.
- Sporadyczne przyczyny (sieroctwo, narkomania, zdarzenia losowe, sytuacje kryzysowe) mają marginalny wpływ na strukturę świadczeń, ale pokazują, że pomoc społeczna musi być gotowa reagować także na jednostkowe sytuacje wyjątkowe.

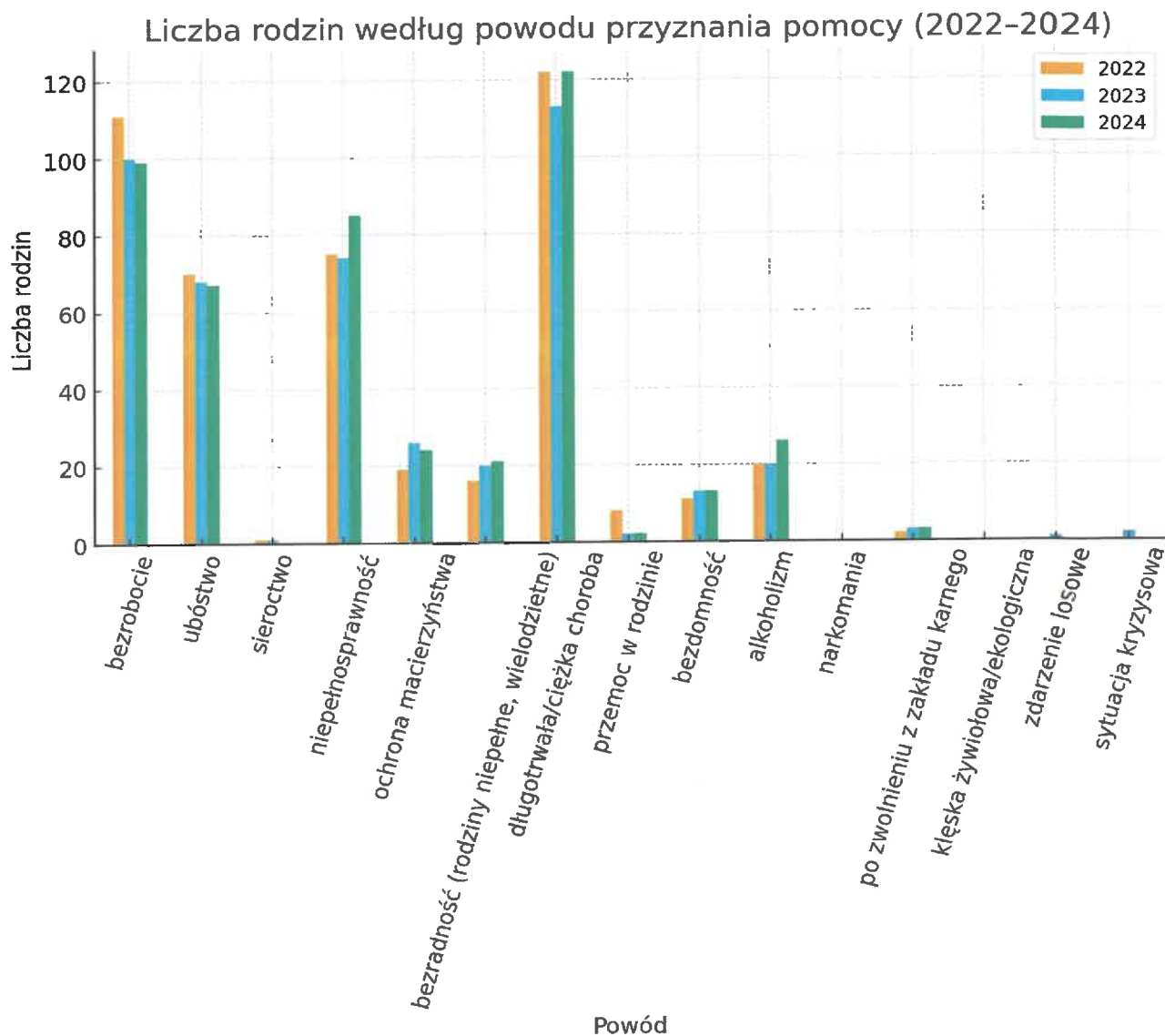
Ujęcie problemowe (co dane mówią o mieszkańcach Gminy)

Dane wskazują, że **największym wyzwaniem w gminie są kwestie zdrowotne** (choroby przewlekłe i niepełnosprawność), co generuje stałe zapotrzebowanie na wsparcie.

- Problemy ekonomiczne (bezrobocie i ubóstwo) pozostają istotne, choć widać delikatną poprawę w zakresie zatrudnienia.
- Wzrasta zapotrzebowanie na wsparcie rodzin wychowujących dzieci, co może wskazywać na potrzebę rozwijania programów wspierających rodziny wielodzietne i niepełne.

W analizowanym okresie główne powody przyznawania świadczeń utrzymywały się na zbliżonym poziomie, z przewagą problemów zdrowotnych i ekonomicznych. Jednocześnie zauważalny spadek liczby rodzin korzystających z pomocy z tytułu bezrobocia może wskazywać na poprawę sytuacji zawodowej mieszkańców oraz większą aktywizację na lokalnym rynku pracy. Z drugiej strony wzrost liczby rodzin zgłaszających potrzebę wsparcia w zakresie ochrony macierzyństwa i problemów wychowawczych podkreśla rosnące znaczenie działań profilaktycznych, edukacyjnych i wspierających, ukierunkowanych na wzmacnianie funkcji opiekuńczo-wychowawczych rodziny.

Wykres 3. Skala intensywności występowania problemów społecznych w Gminie Przeworsk

Źródło: opracowanie z danych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Przeworsku

Ustawa o pomocy społecznej definiuje ubóstwo na podstawie mieszczania się dochodu rodziny lub osoby w tzw. minimum socjalnym. Ośrodek Pomocy Społecznej jest zobowiązany do pomocy osobom i rodzinom, których miesięczny dochód nie przekracza kwoty określonej w ustawie o pomocy społecznej na podstawie minimum socjalnego. Podstawowym czynnikiem ubóstwa jest bezrobocie. Poziom ubóstwa szczególnie widoczny jest w rodzinach wielodzietnych, rodzinach samotnie wychowujących dzieci oraz w rodzinach utrzymujących się ze źródeł niezarobkowych (innych niż renta i emerytura).

W celu zminimalizowania skutków ubóstwa, lokalny samorząd realizuje zadania własne i zlecone. W Gminie Przeworsk instytucją wykonującą zadania należące do

właściwości gminy z zakresu pomocy społecznej jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Przeworsku. Pomoc GOPS realizowana jest poprzez:

- świadczenia niematerialne: praca socjalna, poradnictwo specjalistyczne, usługi opiekuńcze, zapewnienie schronienia bezdomnym, kierowanie do instytucjonalnych form pomocy;
- kwalifikowanie dzieci na wypoczynek, współorganizowanie przedsięwzięć okolicznościowych;
- realizacja programów rządowych, świadczenia rzeczowe: zapewnienie opału, odzieży, żywności;
- świadczenia finansowe: zasiłki stałe, okresowe, celowe i celowe specjalne;
- aktywne formy pomocy: realizacja instrumentów aktywizacji społeczno-zawodowej.

Bezrobocie jest problemem złożonym i różnie definiowanym. Szerszą kategorią jest pozostawanie bez pracy lub nieaktywność zawodowa. Są to kategorie szczególnie ważne z punktu widzenia opisu klientów pomocy społecznej oraz programów adresowanych do nich w ramach tego systemu.

Statystyki dotyczące bezrobocia w znacznym stopniu zniekształcają obraz tego zjawiska głównie ze względu na duży stopień tzw. bezrobocia ukrytego oraz „pracy na czarno”. Bezrobocie obniża standard życia i rozszerza obraz patologii społecznej. Bezpośrednio wpływa na poziom życia rodzin i prowadzi często do:

- dezintegracji rodziny;
- osłabienia więzi emocjonalnych między członkami rodziny;
- zwiększenia ryzyka zaistnienia patologii życia społecznego;
- utraty poczucia bezpieczeństwa i wpływu na własne życie;
- degradacji ekonomicznej i społecznej.

Bezrobocie jest dotkliwe nie tylko dla osób pozostających bez pracy, lecz także dla ich rodzin. W funkcjonowaniu rodzin dotkniętych bezrobociem dochodzi do poważnych zakłóceń. Negatywne zmiany mogą dotyczyć wszystkich funkcji rodziny. Negatywny wpływ bezrobocia na więź małżeńską niesie ze sobą niebezpieczeństwo osłabienia związków uczuciowych i zaburzenia ról małżeńskich i rodzicielskich. Utrata pracy zawodowej wpływa najczęściej na powstawanie napięć i konfliktów w rodzinie. Z drugiej strony, ograniczenie możliwości materialnego zabezpieczenia rodziny prowadzi do ograniczenia stopnia zaspokojenia podstawowych potrzeb. Bezrobocie rodziców nie stwarza poczucia bezpieczeństwa u dzieci i negatywnie wpływa na ich dalszą edukację. Często prowadzi do rozpadu rodziny i może być zagrożeniem przyjmowania przez dzieci negatywnych wzorców osobowych a w konsekwencji dziedziczenia statusu bezrobotnego. Problem bezrobocia zwłaszcza długotrwałego wymaga stosowania odpowiednich form oddziaływania. Praca

socjalna prowadzona przez pracowników socjalnych to w głównej mierze rozbudzanie motywacji do działania ukierunkowanego na aktywne poszukiwanie zatrudnienia i pomoc w planowaniu nowych koncepcji życia zawodowego.

Na uwagę zasługuje grupa rodzin, którym przyznano pomoc z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego. Nieprawidłowe funkcjonowanie rodziny, złe wypełnianie ról społecznych powoduje jej destrukcję. W rodzinach dysfunkcyjnych często występują u dzieci problemy w nauce, problemy wychowawcze aż do wkraczania na drogę przestępstwa. Bezradność osób w sprawach opiekuńczo-wychowawczych jest jednym z ważniejszych problemów dotyczących w głównej mierze rodzin o niskim statusie społecznym i niskiej świadomości wychowawczej, o zaburzonych relacjach małżeńskich. Polityka społeczna zajmuje się dziećmi jako grupą wymagającą szczególnej troski i ochrony. Działalność wielu instytucji i podmiotów skupia się przede wszystkim na ochronie ich praw, wyrównywaniu szans życiowych poprzez ułatwianie dostępu do edukacji, służby zdrowia, wypoczynku.

Przemoc domowa, zwana też przemocą w rodzinie, można najogólniej zdefiniować jako zamierzone i wykorzystujące przewagę sił działanie skierowane przeciw członkowi rodziny, które narusza prawa i dobra osobiste powodując cierpienie i szkody. Najczęściej przyczyną przemocy i agresji w rodzinie jest: alkoholizm, konflikty rodzinne, destrukcja podstawowych funkcji rodziny, rozwody, upadek dobrych obyczajów w rodzinach. Przemoc w rodzinie powoduje łamanie norm moralno-prawnych, zastraszanie dzieci, agresje, depresje i choroby psychiczne. Ofiarami przemocy są zazwyczaj kobiety i dzieci, osoby starsze, niepełnosprawne, rzadziej mężczyźni. W stosunku do dzieci przemoc stosują zazwyczaj obydwój rodzice. Oboje są sprawcami zaniedbań, jednak z opinii pracowników socjalnych wynika, że w większym stopniu to mężczyźni zostawiają rodziny, unikając łożenia na ich utrzymanie i odpowiedzialności za wychowanie dzieci.

Pomoc ofiarom przemocy w rodzinie wymaga zintegrowanego działania wielu instytucji i podmiotów wykonujących zadania z tego zakresu. Analiza danych zgromadzonych w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Przeworsku pozwala stwierdzić, że w latach 2022-2023 tj. 2022 – 8 rodzin a 2023 – 2 rodziny z Gminy Przeworsk skorzystało z dostępnych form pomocy z powodu przemocy. Przemoc w rodzinie to wciąż temat tabu, dlatego ofiarom przemocy tak trudno uzyskać fachową pomoc. Również, dlatego dane statystyczne mogą daleko odbiegać od rzeczywistej liczby i skali zjawiska.

Dokumentacja „Niebieskiej Karty” jest wykorzystywana i stanowi podstawę przy kierowaniu sprawy na drogę postępowania sądowego. Uchwałą Nr LVII/453/2024 Rady Gminy Przeworsk z dnia 8 lutego 2024 roku został uchwalony Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej oraz Ochrony Ofiar Przemocy Domowej na lata 2024-2027 w Gminie Przeworsk. Powołano Gminny Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy

w Rodzinie, Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie, którego głównym zadaniem jest tworzenie gminnego systemu pomocy ofiarom przemocy domowej przy współpracy różnych osób, instytucji i organizacji. Podejmowane działania w ramach Zespołu służą zwiększeniu świadomości społecznej na temat przemocy domowej, motywowaniu ofiar przemocy w rodzinie do żądania ochrony swoich praw i szukania pomocy.

Analiza danych z Komendy Powiatowej Policji w Przeworsku pokazuje zróżnicowany obraz działań podejmowanych w ostatnich latach. W 2022 roku funkcjonariusze interweniowali 127 razy w związku ze zdarzeniami domowymi, przy czym w 17 przypadkach konieczne było wszczęcie procedury „Niebieskiej Karty – A”. Rok później odnotowano znaczący spadek liczby takich interwencji – było ich zaledwie 22, jednak każda z nich została zakwalifikowana jako przemoc domowa i skutkowałą wypełnieniem formularza. Z kolei w 2024 roku sytuacja ponownie uległa zmianie: liczba interwencji wzrosła do 131, lecz tylko w 17 przypadkach podjęto decyzję o uruchomieniu procedury „Niebieskiej Karty”. Takie zestawienie wskazuje, że mimo zmienności w liczbie interwencji, nie zawsze przekładają się one na wszczęcie formalnej procedury. Szczególnie wyraźnie widać to w porównaniu lat 2023 i 2024, gdzie niemal odwrotna była relacja pomiędzy ogólną liczbą interwencji a liczbą sporządzonych formularzy.

Alkoholizm to zjawisko, które dotyka wielu mieszkańców Gminy Przeworsk w różnym wieku, niezależnie od miejsca zamieszkania, płci, wykształcenia. Nadużywanie alkoholu prowadzi do dezintegracji rodziny, jest przyczyną przemocy domowej, sprzyja powstawaniu nieformalnych grup społecznych stanowiących zagrożenie dla ładu i bezpieczeństwa publicznego.

Podstawą prawną działań związanych z rozwiązywaniem problemów alkoholowych jest ustawa o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi. Na terenie Gminy Przeworsk działa Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Kierunki działań wyznaczone przez Komisję obejmują w szczególności:

- działania wspierające;
- działania korygujące;
- działania interwencyjne;

Na terenie gminy osoby nadużywające alkoholu kierowane są do Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, która podejmuje decyzje o dalszych działaniach, w tym o wnioskowaniu do sądu o obowiązkowe leczenie odwykowe. W 2022 roku złożono 13 takich wniosków wobec osób uzależnionych. W kolejnych latach liczba ta zmieniała się: w 2023 roku skierowano 9 osób, a w 2024 roku 19 mieszkańców objęto procedurą związaną z leczeniem odwykowym. Równolegle w gminie systematycznie realizowany jest

Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, którego celem jest zarówno ograniczanie dostępności alkoholu, jak i podejmowanie działań edukacyjnych i wspierających. Istotną rolę odgrywa tu Ośrodek Pomocy Społecznej, współpracujący na co dzień z licznymi instytucjami oraz organizacjami pozarządowymi. Dzięki tej współpracy osoby uzależnione oraz ich rodziny mogą liczyć na kompleksowe wsparcie – od pomocy prawnej, poprzez działania profilaktyczne.

Przeciwdziałanie problemom społecznym winno opierać się na systematycznej diagnozie sytuacji oraz zapewnieniu prawidłowego przepływu informacji pomiędzy instytucjami i jednostkami odpowiedzialnymi za politykę społeczną.

Z danych przekazanych przez Powiatowy Urząd Pracy w Przeworsku wynika, iż na terenie Gminy Przeworsk w 2022 roku zarejestrowanych było 715 osób bezrobotnych. W roku 2023 liczba ta spadła do 672 osób, natomiast w 2024 roku odnotowano nieznaczny wzrost – do poziomu 673 osób. Zaobserwowana dynamika wskazuje na utrzymującą się korzystną tendencję w zakresie zmniejszania skali bezrobocia w gminie, przy jednoczesnym wystąpieniu niewielkich wahań w najnowszym okresie sprawozdawczym. Dane te stanowią istotną przesłankę do dalszego monitorowania lokalnego rynku pracy oraz podejmowania działań zmierzających do utrwalenia pozytywnych zmian i ograniczania ryzyka ponownego wzrostu liczby osób pozostających bez zatrudnienia.

Dla pełniejszej prezentacji zjawiska, szczegółowe dane liczbowe dot. rejestrowanego bezrobocia na terenie Gminy Przeworsk w latach 2022–2024 przedstawiono w formie tabelarycznej.

Tabela 7 Liczba osób bezrobotnych zarejestrowanych w Urzędzie Pracy z Gminy Przeworsk w roku 2022

Stan na rok	Liczba bezrobotnych					
	kobiety	mężczyźni	ogółem	z prawem do zasiłku		
				kobiety	mężczyźni	ogółem
2022	404	311	715	55	47	102

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Przeworsku

Tabela 8 Liczba osób bezrobotnych zarejestrowanych w Urzędzie Pracy z Gminy Przeworsk w roku 2023

Stan na rok	Liczba bezrobotnych					
	kobiety	mężczyźni	ogółem	z prawem do zasiłku		
				kobiety	mężczyźni	ogółem
2023	371	301	672	51	52	103

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Przeworsku

Tabela 9 Liczba osób bezrobotnych zarejestrowanych w Urzędzie Pracy z Gminy Przeworsk w roku 2024

Stan na rok	Liczba bezrobotnych					
	kobiety	mężczyźni	ogółem	z prawem do zasiłku		
				kobiety	mężczyźni	ogółem
2024	345	328	673	57	74	131

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Przeworsku

2.3. Świadczenia rodzinne i fundusz alimentacyjny

Jedną z form wspierania rodziny udzielaną przez tut. Ośrodek jest realizacją zadań wynikających z ustawy z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych. Ustawa ta tworzy system zabezpieczeń dla rodziny poprzez udzielanie następujących świadczeń:

➤ Zasiłek rodzinny z dodatkami z tytułu:

- a. urodzenia dziecka
- b. opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego
- c. samotnego wychowywania dziecka
- d. wychowywania dziecka w rodzinie wielodzietnej
- e. kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego
- f. rozpoczęcia roku szkolnego
- g. podjęcia przez dziecko nauki w szkole poza miejscem zamieszkania.

➤ Świadczenia opiekuńcze:

- a. zasiłek pielęgnacyjny

b. świadczenie pielęgnacyjne

c. specjalny zasiłek opiekuńczy

- Jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia dziecka
- Świadczenie rodzicielskie
- Fundusz alimentacyjny

Realizacja świadczeń rodzinnych przyczynia się do poprawy jakości życia mieszkańców Gminy, szczególnie rodzin z dziećmi, rodzin wielodzietnych oraz osób sprawujących opiekę nad osobami niepełnosprawnymi. Stanowią one uzupełnienie innych form wsparcia społecznego, a ich rola widoczna jest m.in. w ograniczaniu ubóstwa, wspieraniu polityki prorodzinnej oraz przeciwdziałaniu wykluczeniu społecznemu.

Tabela 10 Świadczenia wypłacane w Gminie Przeworsk w latach 2022-2024

Rodzaj świadczenia	2022 r.		2023 r.		2024 r.	
	Liczba rodzin	Wyplacona kwota	Liczba rodzin	Wyplacona kwota	Liczba rodzin	Wyplacona kwota
Świadczenia rodzinne	888	6 326 341,45 zł	826	7 187 352,70 zł	767	8 581 074,67 zł
Świadczenie wychowawcze	1660	6 977 858,65 zł	1	2 000,00 zł	2	17 000,00 zł
Fundusz Alimentacyjny	31	272 367,52 zł	31	266 607,58 zł	24	249 610,02 zł

Źródło: opracowanie z danych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Przeworsku

Rodziny wielodzietne, wychowujące troje i więcej dzieci, zamieszkałe na terenie Gminy Przeworsk, mogą ubiegać się o przyznanie Karty Dużej Rodziny. Dokument ten występuje w dwóch formach – tradycyjnej (plastikowej) oraz elektronicznej (na urządzeniach mobilnych). Karta Dużej Rodziny stanowi ogólnopolski system zniżek i dodatkowych uprawnień, dostępny niezależnie od osiąganego dochodu. Posiadacze karty mają możliwość korzystania z szerokiej oferty kulturalnej, rekreacyjnej, edukacyjnej oraz transportowej na terenie całego kraju.

Dla zobrazowania skali korzystania z Karty Dużej Rodziny przez mieszkańców Gminy Przeworsk, zestawienie liczby wydanych dokumentów w poszczególnych latach ujęto w formie tabelarycznej.

Tabela 11 Dane dotyczące liczby wydanych Kart Dużej Rodziny dla mieszkańców Gminy Przeworsk

	ROK		
	2022	2023	2024
Liczba wydanych Kart	538	409	147

Źródło: opracowanie z danych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Przeworsku

2.4. Edukacja szkolna i wsparcie finansowe uczniów na terenie Gminy Przeworsk

Istotnym elementem polityki wyrównującej szanse rozwojowe jest edukacja wczesnoszkolna. Dzieci narażone na wykluczenie społeczne mają dzięki placówkom oświatowym szanse na zrównoważony rozwój w sferze poznawczej, funkcjonalnej i społecznej. Gmina Przeworsk oferuje szeroki wachlarz możliwości edukacyjnych dla dzieci i młodzieży w każdym wieku. To właśnie tutaj dzieci stawiają swoje pierwsze kroki w edukacji, nawiązują nowe znajomości i rozwijają swoje zainteresowania.

Szkoły na terenie gminy dbają o wszechstronny rozwój uczniów, łącząc tradycyjne metody nauczania z nowoczesnymi technologiami. Ponadto w szkołach podstawowych na terenie gminy funkcjonują oddziały przedszkolne, które zapewniają łącznie 375 miejsc.

Wiele szkół oferuje dodatkowe zajęcia takie jak:

- **Koła zainteresowań:** językowe, sportowe, plastyczne, muzyczne, informatyczne.
- **Zajęcia sportowe:** piłki nożnej, koszykówki, siatkówki, tenisa stołowego.
- **Wycieczki edukacyjne:** do muzeów, teatrów, parków narodowych.

Infrastruktura i baza dydaktyczna 9 szkół podstawowych na terenie Gminy, jest systematycznie modernizowana. Szkoły są wyposażone (sale komputerowe, językowe), a uczniowie mogą korzystać z bogatej, chociaż wciąż niewystarczającej oferty zajęć pozalekcyjnych. Gmina również zapewnia bezpłatną komunikację autobusową dla uczniów dojeżdżających do szkół, prowadzi doradztwo zawodowe dla uczniów oraz uczestniczy w projektach unijnych dotyczących rozwoju edukacji. Baza oświatowa jest dostosowana do aktualnej liczby uczniów, jednakże prognozowany spadek liczby mieszkańców w Gminie Przeworsk może spowodować w przyszłości konieczność przeznaczenia części istniejącej bazy oświatowej na inne potrzeby społeczne. Władze Gminy Przeworsk oraz dyrekcje szkół

kładą duży nacisk na rozwój infrastruktury edukacyjnej, modernizację placówek oraz podnoszenie jakości kształcenia, aby sprostać potrzebom uczniów i ich rodziców.

Na terenie Gminy Przeworsk funkcjonuje Przedszkole Samorządowe „Mali Odkrywcy” w Gorliczynie. Jest to profesjonalna placówka edukacyjna, w której dzieci stawiają swoje pierwsze kroki w edukacji, nawiązują nowe znajomości i rozwijają swoje zainteresowania. Przedszkole zapewnia w szczególności:

- **Opiekę wychowawczą:** Przedszkole to miejsce, gdzie dzieci czują się bezpiecznie i otoczone opieką.
- **Rozwój społeczny:** Dzieci uczą się nawiązywać kontakty z rówieśnikami, dzielić się zabawkami i współpracować.
- **Rozwój poznawczy:** Zabawy edukacyjne, eksperymenty, czytanie bajek – to wszystko pobudza ciekawość świata i rozwija wyobraźnię.
- **Rozwój fizyczny:** Zajęcia ruchowe, spacer, zabawy na świeżym powietrzu – to wszystko wpływa na prawidłowy rozwój fizyczny dziecka.

Gmina Wiejska Przeworsk oferuje rodzicom najmłodszych mieszkańców możliwość skorzystania z profesjonalnej opieki w żłobkach. To miejsca, gdzie maluchy mogą spędzać czas w bezpiecznym i przyjaznym otoczeniu, rozwijać się pod okiem wykwalifikowanej kadry oraz nawiązywać pierwsze przyjaźnie.

- **Profesjonalna opieka:** Żłobki zatrudniają wykwalifikowanych pedagogów, którzy zapewniają dzieciom opiekę i wszechstronny rozwój.
- **Bezpieczne środowisko:** Żłobki są wyposażone w bezpieczny sprzęt i dostosowane do potrzeb najmłodszych dzieci.
- **Rozwój dziecka:** Zajęcia prowadzone w żłobkach są dostosowane do wieku i zainteresowań dzieci, co pozwala im na wszechstronny rozwój.
- **Współpraca z rodzicami:** Regularne spotkania z rodzicami umożliwiają wymianę informacji na temat rozwoju dziecka.

W strukturze jednostek Gminy Przeworsk znajduje się Żłobek Samorządowy „Mały Miś” w Gorliczynie. Żłobek zapewnia profesjonalną opiekę nad dziećmi do 3 roku życia, tworząc bezpieczne i przyjazne warunki do rozwoju emocjonalnego, społecznego i poznawczego. Placówka umożliwia rodzicom pogodzenie obowiązków zawodowych z wychowaniem dzieci, wspierając tym samym lokalną politykę prorodzinną Gminy Przeworsk. Dzięki działalności żłobka zwiększył się dostęp do usług opiekuńczych na

obszarze wiejskim, co pozytywnie wpływa na aktywizację zawodową młodych rodziców oraz rozwój społeczności lokalnej.

Pomoc materialna o charakterze socjalnym może być przyznawana uczniom w formie stypendium szkolnego lub zasiłku szkolnego. Pomoc ta wypłacana jest na podstawie Ustawy o Systemie Oświaty oraz uchwały Rady Gminy Przeworsk w sprawie przyjęcia regulaminu udzielania pomocy materialnej o charakterze socjalnym dla uczniów mieszkających na terenie Gminy Przeworsk.

Stypendium szkolne może otrzymać uczeń znajdujący się w trudnej sytuacji wynikającej z niskich dochodów na osobę w rodzinie i innych przyczyn, np. bezrobocie, niepełnosprawność, ciężka lub długotrwała choroba, wielodzietność, brak umiejętności wypełniania funkcji opiekuńczo-wychowawczej, a także gdy rodzina jest niepełna lub wystąpiło zdarzenie losowe. Wnioski składane są na rok szkolny i stypendia wypłacane w dwóch transzach. Zgodnie z ustawą o systemie oświaty i ustawą o finansach publicznych jest to zadanie własne Gminy w 80% finansowane z budżetu Państwa, natomiast 20% stanowi wkład własny Gminy.

W tabeli poniżej przedstawiono dane dotyczące liczby uczniów korzystających ze stypendium szkolnego.

Tabela 12 Zestawienie liczby dzieci otrzymujących stypendia szkolne w Gminie Przeworsk

Rok	Liczba dzieci korzystających z stypendium
2022	75
2023	50
2024	29

Źródło: opracowanie z danych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Przeworsku

Ważnym elementem wsparcia dla uczniów z rodzin o niskich dochodach jest możliwość korzystania z ciepłych posiłków w szkołach. Uprawnione do tego są dzieci, których dochód w rodzinie nie przekracza 150% kryterium dochodowego określonego ustawą o pomocy społecznej. Program rządowy „Posiłek w szkole i w domu” ma na celu nie tylko zaspokojenie podstawowych potrzeb żywieniowych, ale także poprawę koncentracji, zdrowia i warunków do nauki. Środki na realizację zadania pochodzą z budżetu państwa przy udziale finansowym gminy.

W tabeli zaprezentowano informacje o liczbie dzieci korzystających z pomocy w formie ciepłych posiłków w poszczególnych latach:

Tabela 13 Liczba dzieci korzystających z programu „Posiłek w szkole i w domu” w Gminie Przeworsk

Rok	Liczba uczniów korzystających z w/w programu
2022	116
2023	86
2024	77

Źródło: opracowanie z danych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Przeworsku

2.5. Asystent rodziny i piecza zastępcza w Gminie Przeworsk

Kolejną formą wspierania rodziny oferowaną przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Przeworsku jest asystentura rodziny, która jest pogłębioną i systematyczną pracą środowiskową. Celem asystentury rodziny jest udzielenie wsparcia rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych. Zakres zadań asystenta rodziny zgodnie z art. 15 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej obejmuje w szczególności:

- opracowanie i realizacja planu pracy z rodziną we współpracy z członkami rodziny i w konsultacji z pracownikiem socjalnym, o którym mowa w art. 11 ust. 1;
- opracowanie, we współpracy z członkami rodziny i koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej, planu pracy z rodziną, który jest skoordynowany z planem pomocy dziecku umieszczonemu w pieczy zastępczej;
- udzielanie pomocy rodzinom w poprawie ich sytuacji życiowej, w tym w zdobywaniu umiejętności prawidłowego prowadzenia gospodarstwa domowego;
- udzielanie pomocy rodzinom w rozwiązywaniu problemów socjalnych;
- udzielanie pomocy rodzinom w rozwiązywaniu problemów psychologicznych;
- udzielanie pomocy rodzinom w rozwiązywaniu problemów wychowawczych z dziećmi;
- wspieranie aktywności społecznej rodzin;
- motywowanie członków rodzin do podnoszenia kwalifikacji zawodowych;
- udzielanie pomocy w poszukiwaniu, podejmowaniu i utrzymywaniu pracy zarobkowej;
- motywowanie do udziału w zajęciach grupowych dla rodziców, mających na celu

kształtowanie prawidłowych wzorców rodzicielskich i umiejętności psychospołecznych;

- udzielanie wsparcia dzieciom, w szczególności poprzez udział w zajęciach psychoedukacyjnych;
- podejmowanie działań interwencyjnych i zaradczych w sytuacji zagrożenia bezpieczeństwa dzieci i rodzin;
- prowadzenie indywidualnych konsultacji wychowawczych dla rodziców i dzieci;
- realizacja zadań określonych w ustawie z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”;
- prowadzenie dokumentacji dotyczącej pracy z rodziną;
- dokonywanie okresowej oceny sytuacji rodziny, nie rzadziej niż co pół roku, i przekazywanie tej oceny podmiotowi, o którym mowa w art. 17 ust. 1;
- monitorowanie funkcjonowania rodziny po zakończeniu pracy z rodziną;
- sporządzanie, na wniosek sądu, opinii o rodzinie i jej członkach;
- współpraca z jednostkami administracji rządowej i samorządowej, właściwymi organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami i osobami specjalizującymi się w działaniach na rzecz dziecka i rodziny;
- współpraca z zespołem interdyscyplinarnym lub grupą roboczą, o których mowa w art. 9a ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie lub innymi podmiotami, których pomoc przy wykonywaniu zadań uzna za niezbędną.

Należy zaznaczyć, że asystent rodziny pełni funkcję pomocnika, mediatora i doradcy, towarzyszy, wspiera oraz aktywizuje rodzinę. Podejmuje również działania zmierzające do poprawy wzajemnych relacji wewnątrz rodziny, motywuje do dokonywania pozytywnych zmian, m. in. w kwestii poczucia własnej sprawczości, modeluje prawidłowe zachowania, wzmacnia pozytywne poczynione już zmiany. Towarzyszy rodzinie w poszukiwaniach rozwiązań w trudnych sytuacjach życiowych z wykorzystaniem mocnych stron członków rodziny, zasobów rodziny dalszej, społeczności lokalnej i zasobów instytucjonalnych. Asystent przyjmuje rolę „przyjaciela specjalnego” i przewodnika w rozwoju, którego celem jest przywrócenie stabilnej sytuacji rodzinnej.

Tabela 14 Asystentura rodziny w latach 2022-2024 w Gminie Przeworsk

ROK	2022	2023	2024
Liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny	12	16	16
Liczba dzieci w tych rodzinach	32	41	41
Liczba asystentów rodziny	2	2	2

Źródło: opracowanie z danych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Przeworsku

W sytuacji, gdy rodzice znaleźli się w trudnej sytuacji i nie są w stanie sami wypełniać należycie funkcji opiekuńczo-wychowawczych wobec dzieci Sąd Rodzinny może zdecydować o potrzebie umieszczenia dzieci w pieczy zastępczej. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie jest instytucją, która wykonuje postanowienie sądu, natomiast gmina właściwa ze względu na miejsce zamieszkania dziecka przed umieszczeniem go po raz pierwszy w pieczy zastępczej finansuje pobyt. Gmina Przeworsk ponosi odpłatność za pobyt dzieci w pieczy zastępczej, odpowiednio w wysokości:

- 1) 10% w pierwszym roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej,
- 2) 30% w drugim roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej,
- 3) 50% w trzecim roku i następnych latach pobytu dziecka w pieczy zastępczej.

W przypadku niemożności zapewnienia opieki i wychowania dziecka przez rodzinę, powiat organizuje pieczę zastępczą w formie rodzinnej lub instytucjonalnej.

Formami rodzinnej pieczy zastępczej są:

- 1) rodzina zastępcza:
  - a) spokrewniona;
  - b) niezawodowa;
  - c) zawodowa, w tym zawodowa pełniąca funkcję pogotowia rodzinnego i zawodowa specjalistyczna;
- 2) rodzinny dom dziecka.

Instytucjonalna piecza zastępcza jest sprawowana w formie:

- 1) placówki opiekuńczo-wychowawczej;
- 2) regionalnej placówki opiekuńczo-terapeutycznej;
- 3) interwencyjnego ośrodka preadopcyjnego.

Rodzinę zastępczą lub rodzinny dom dziecka tworzą małżonkowie lub osoba niepozostająca w związku małżeńskim, u których umieszczono dziecko w celu sprawowania nad nim pieczy zastępczej.

Rodzinę zastępczą spokrewnioną tworzą osoby będące wstępnymi lub rodzeństwem dziecka natomiast rodzinę zastępczą zawodową lub rodzinę zastępczą niezawodową tworzą osoby niebędące wstępnymi lub rodzeństwem dziecka.

Tabela 15 Koszty związane z odpłatnością za pobyt dzieci w pieczy zastępczej

ROK	2022	2023	2024
Odpłatność Gminy Przeworsk	161 835,00 zł	190 618,15 zł	253 622,07 zł
Liczba dzieci w pieczy zastępczej, za które gmina ponosi odpłatność	14	11	15

Źródło: opracowanie z danych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Przeworsku

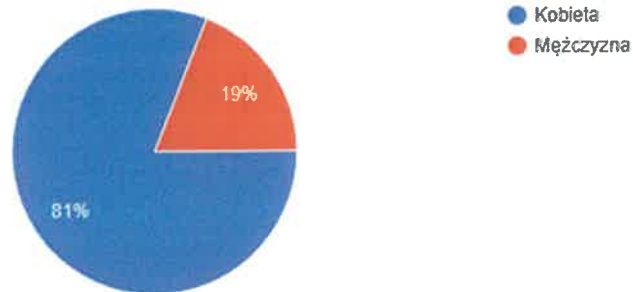
3. WNIOSKI Z PRZEPROWADZONEJ ANKIETY

Pytanie 1.

Płeć

100 odpowiedzi

 [Kopiuj wykres](#)

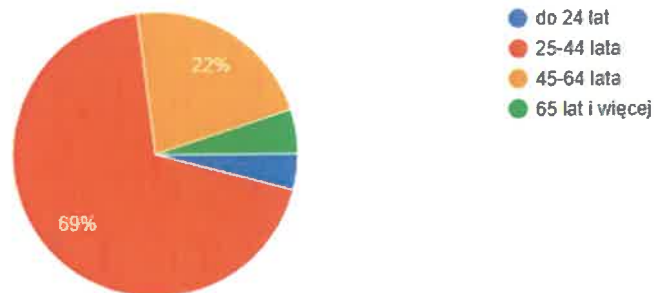
mężczyźni – 19 (19%) kobiety – 81 (81%)

Pytanie 2.

Wiek

100 odpowiedzi

 [Kopiuj wykres](#)

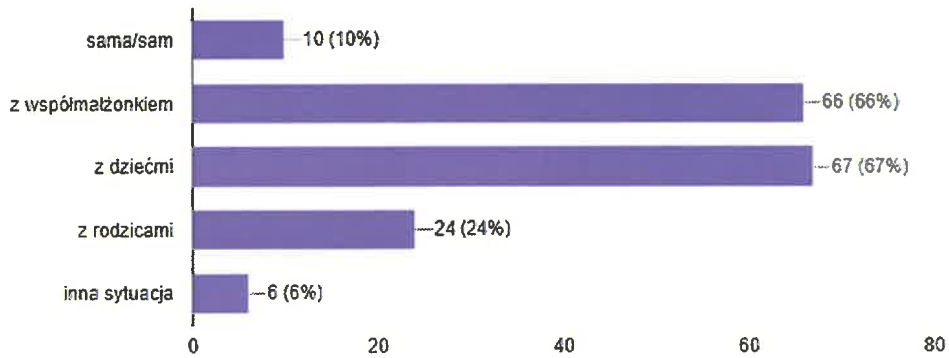
do 24 lat – 4 (4%)
25-44 lata – 69 (69%)
45-64 lata – 22 (22%)
65 lat i więcej – 5 (5%)

Pytanie 3.

Z kim Pani/Pan mieszka na co dzień?(można zaznaczyć kilka odpowiedzi)

[Kopiuj wykres](#)

100 odpowiedzi

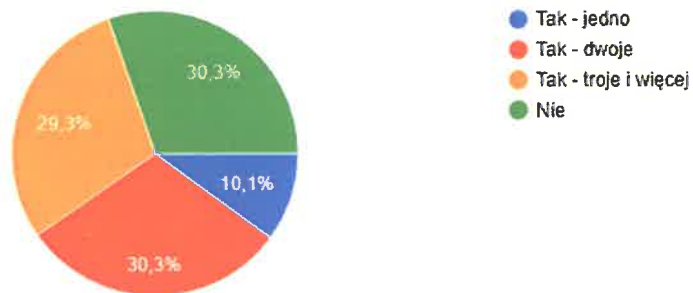

Pytanie 4.

Czy wychowuje Pani/Pan dziecko

[Kopiuj wykres](#)

99 odpowiedzi

Tak – jedno – 10 (10,1%)

Tak – dwoje – 30 (30,3%)

Tak – troje i więcej – 29 (29,3%)

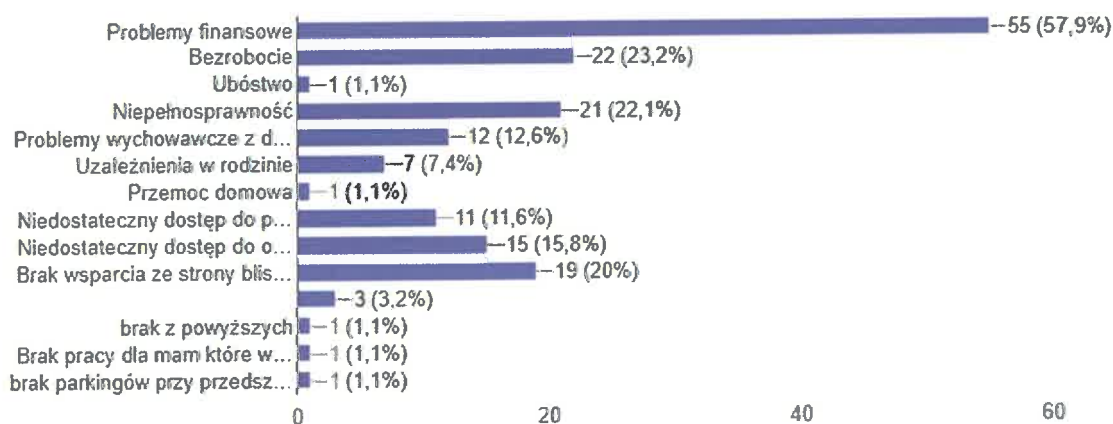
Nie – 30 (30,3%)

Pytanie 5.

Jakie trudności najczęściej dotyczą Pani/Pana rodzinę(można zaznaczyć maksymalnie 3 odpowiedzi)

 Kopiuje wykreś

95 odpowiedzi

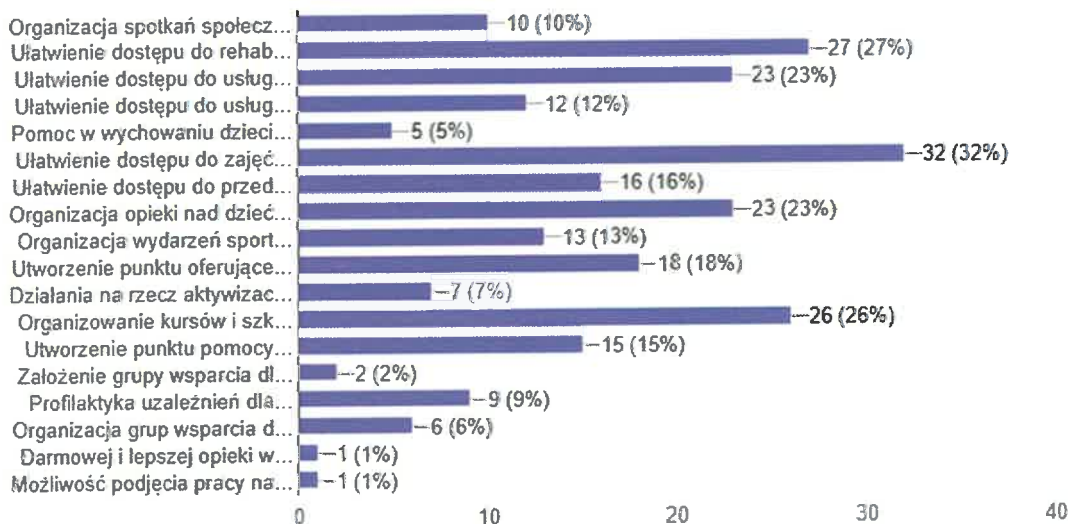

Pytanie 6.

Czego brakuje rodzinom z dziećmi w naszym środowisku lokalnym?(można zaznaczyć maksymalnie 3 odpowiedzi)

 Kopiuje wykreś

100 odpowiedzi

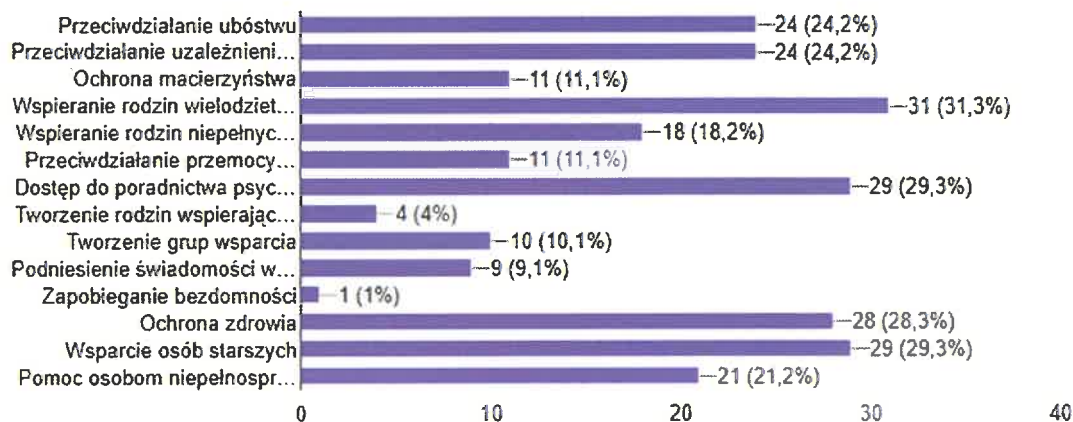

Pytanie 7.

W jakich Pani/Pana zdaniem obszarach należałoby podjąć lub poszerzyć działania, by poprawić jakość życia i kondycję rodzin?(można zaznaczyć maksymalnie 3 odpowiedzi)

 [Kopiuje wykras](#)

99 odpowiedzi

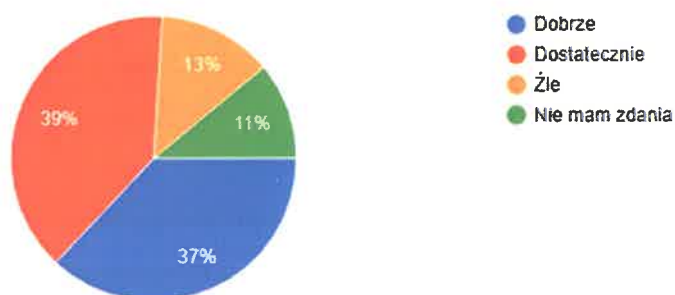

Pytanie 8.

Jak ocenia Pani/Pan dostępność do placówek oświatowych(żłobków, przedszkoli, szkół) na terenie gminy?

 [Kopiuje wykras](#)

100 odpowiedzi

Dobrze – 37 (37%)

Dostatecznie – 39 (39%)

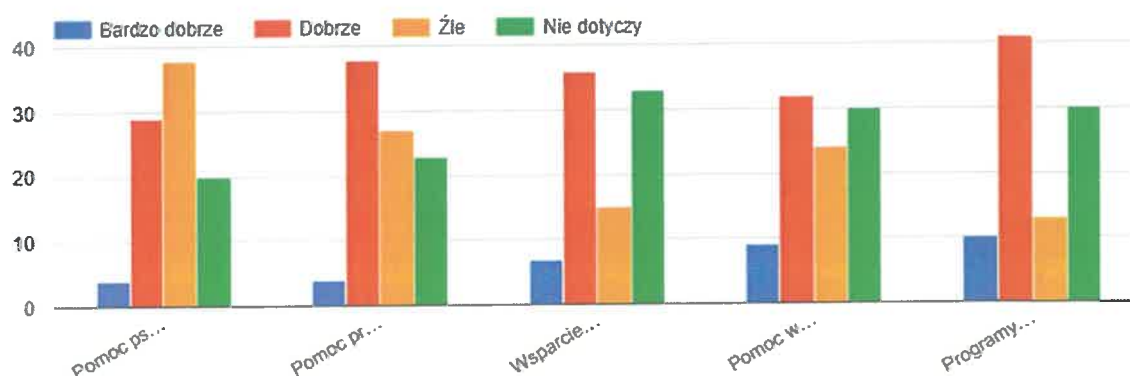
Źle – 13 (13%)

Nie mam zdania – 11 (11%)

Pytanie 9.

Jak ocenia Pani/Pan dostępność i jakość do następujących usług w swojej okolicy?

 Kopiuje wykreś

Pomoc psychologiczna:

Bardzo dobrze – 4

Dobrze – 29

Źle – 38

Nie dotyczy – 20

Pomoc prawna:

Bardzo dobrze – 4

Dobrze – 38

Źle – 27

Nie dotyczy – 23

Wsparcie asystenta rodziny:

Bardzo dobrze – 7

Dobrze – 36

Źle – 15

Nie dotyczy – 33

Pomoc w sytuacjach kryzysowych (przemoc domowa, uzależnienia)

Bardzo dobrze – 9

Dobrze – 32

Źle – 24

Nie dotyczy – 30

Programy dla rodzin w trudnej sytuacji (np. opieka wytchnieniowa, AOOzN – asystent osobisty osoby z niepełnosprawnościami):

Bardzo dobrze – 10

Dobrze – 41

Źle – 13

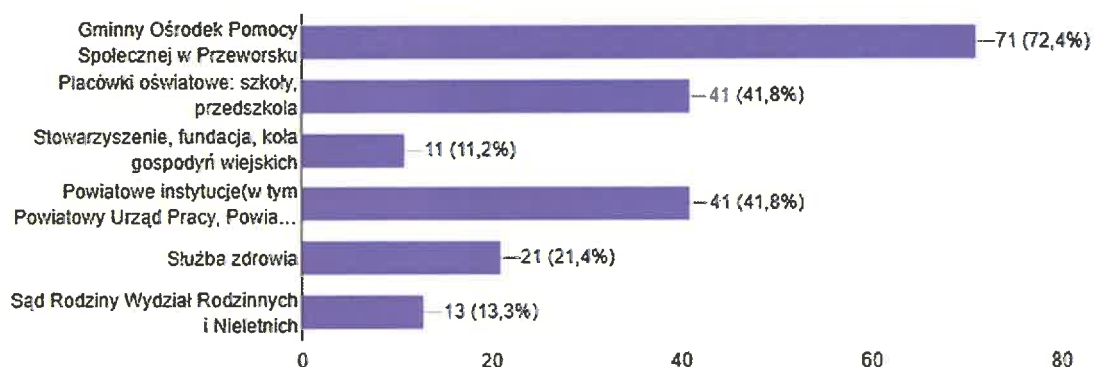
Nie dotyczy – 30

Pytanie 10.

Proszę wskazać instytucje i organizacje, które Pani/Pana zdaniem swoją działalnością przyczyniają się do poprawy sytuacji rodzin?(można zaznaczyć maksymalnie 3 odpowiedzi)

 [Kopiuje wykreś](#)

98 odpowiedzi

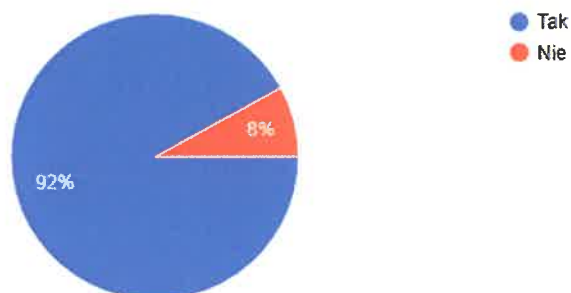

Pytanie 11.

Czy czuje się Pani/Pan bezpiecznie w miejscu zamieszkania?

 [Kopiuje wykreś](#)

100 odpowiedzi

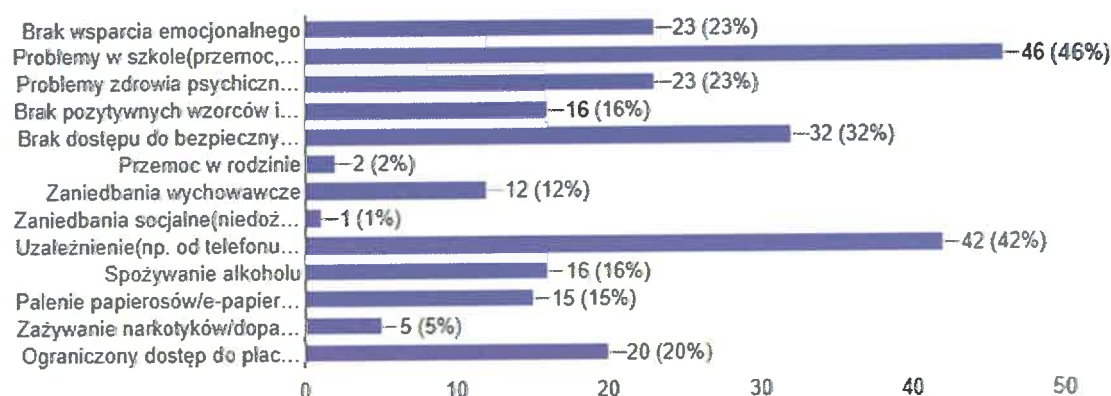
Tak – 92 (92%)

Nie – 8 (8%)

Pytanie 12.

Jakie trudności najczęściej dotyczą dzieci i młodzież w Pani/Pana otoczeniu? [Kopiuj wykres](#)
(można zaznaczyć maksymalnie 3 odpowiedzi)

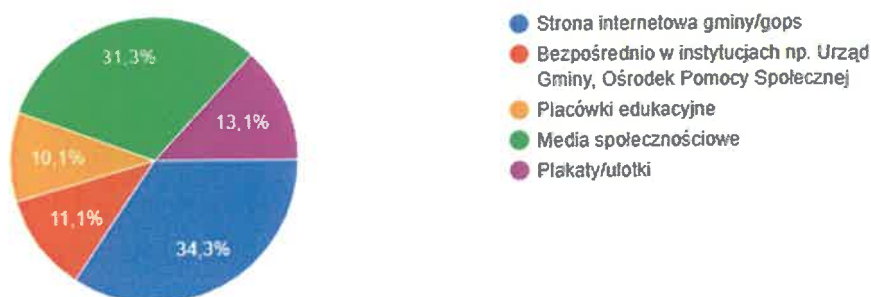
100 odpowiedzi

Pytanie 13.

W jakiej formie chciała/chciał by Pani/Pan otrzymać informacje o dostępnych formach pomocy? [Kopiuj wykres](#)

99 odpowiedzi

Strona internetowa gminy/gops – 34 (34,3%)

Bezpośrednio w instytucjach np. Urząd Gminy, Ośrodek Pomocy Społecznej – 11 (11,1%)

Placówki edukacyjne – 10 (10,1%)

Media społecznościowe – 31 (31,3%)

Plakaty/ulotki – 13 (13,1%)

Z przeprowadzonych badań ankietowych wynika, że w Gminie Przeworsk istnieje znaczne zapotrzebowanie na usługi społeczne, szczególnie dla osób wymagających wsparcia w codziennym funkcjonowaniu. Oto kluczowe wnioski:

3.1. Profil społeczno-demograficzny uczestników badania

W badaniu wzięło udział 100 osób. Większość respondentów stanowiły kobiety (81%), natomiast mężczyźni stanowili 19% ogółu ankietowanych. Taki rozkład płci wskazuje na wyraźną przewagę kobiet w próbie badawczej, co może mieć wpływ na wyniki – szczególnie w przypadku tematów, w których płeć może determinować opinie lub postawy.

Na podstawie zebranych danych można zauważyć, że najliczniejszą grupę respondentów stanowią osoby w wieku 25–44 lata (69%). Oznacza to, że większość uczestników badania to osoby w tzw. wieku produkcyjnym, które są aktywne zawodowo i często najbardziej zaangażowane społecznie.

Kolejną grupą są osoby w wieku 45–64 lata (22%), co również wskazuje na znaczący udział osób dojrzałych w badaniu. Udział młodszych respondentów (do 24 lat) jest stosunkowo niewielki – zaledwie 4%, podobnie jak osób starszych (65 lat i więcej) – 5%.

Takie rozłożenie wieku pokazuje, że ankietę jest najbardziej reprezentatywna dla dorosłych w średnim wieku, natomiast opinie młodszych i starszych respondentów są słabiej odzwierciedlone.

Z danych wynika, że największa część respondentów mieszka z dziećmi i/lub współmałżonkiem, co sugeruje, że większość ankietowanych tworzy rodziny z dziećmi. Taki rozkład wskazuje, że badana grupa to głównie osoby w wieku dorosłym, prowadzące ustabilizowane życie rodzinne.

Dość duży odsetek osób mieszkających z rodzicami (24%) może świadczyć o obecności młodszych dorosłych w próbie — np. studentów lub osób na początku kariery zawodowej. Stosunkowo niewielki odsetek osób mieszkających samodzielnie (10%) oraz tych w innych sytuacjach (6%) pokazuje, że samotne gospodarstwa domowe są w tej grupie mniej popularne.

Z danych wynika, że blisko 70% respondentów wychowuje dzieci, z czego największa grupa to osoby mające dwoje dzieci (30,3%). Niewiele mniejszy odsetek stanowią rodzice trojga lub większej liczby dzieci (29,3%), natomiast tylko 10,1% ankietowanych wychowuje jedno dziecko. Około 30% respondentów nie ma dzieci, co może odpowiadać młodszym osobom w wieku do 24 lub 25–34 lat, ewentualnie osobom, które nie zdecydowały się na rodzicielstwo.

Podsumowując, można stwierdzić, że typowy respondent badania to kobieta w wieku 25-44 lata, mieszkająca z partnerem i dziećmi. Struktura próby wskazuje, że uzyskane wyniki

najlepiej odzwierciedlają opinie dorosłych osób w średnim wieku, prowadzących życie rodzinne.

3.2. Ocena jakości życia w gminie

Wyniki pokazują, że zdecydowana większość mieszkańców (92%) czuje się bezpiecznie w swoim miejscu zamieszkania. Jest to bardzo pozytywny sygnał, świadczący o wysokim poziomie poczucia bezpieczeństwa w gminie. Niewielka grupa (8%) wskazała, że nie czuje się bezpiecznie, co może stanowić wskazówkę do dalszej analizy ewentualnych problemów w wybranych lokalizacjach lub sytuacjach. Mieszkańcy gminy w dużej mierze czują się bezpiecznie w swoim miejscu zamieszkania, co świadczy o skutecznych działaniach lokalnych w zakresie bezpieczeństwa i sprzyjających warunkach życia.

3.3. Ocena dostępności usług społecznych

Większość mieszkańców gminy ocenia dostępność placówek oświatowych – takich jak żłobki, przedszkola i szkoły – jako dobrą lub co najmniej dostateczną. 37% respondentów uważa, że dostęp jest „dobry”, a 39% ocenia go jako „dostateczny”, co pokazuje, że gmina zapewnia funkcjonującą i w dużej mierze zadowalającą infrastrukturę edukacyjną. Tylko niewielka część ankietowanych (13%) wskazała na problemy, a 11% nie miało zdania, co może wynikać z braku doświadczenia w korzystaniu z placówek.

Ogólnie wyniki potwierdzają, że mieszkańcy mają pozytywną opinię o dostępności żłobków, przedszkoli i szkół, co świadczy o dobrze funkcjonującym systemie edukacyjnym w gminie. Większość mieszkańców ocenia dostępność i jakość usług społecznych w gminie pozytywnie. Pomoc prawna oraz wsparcie asystenta rodziny są postrzegane jako dobrze funkcjonujące – odpowiednio 42 i 43 osoby wskazały oceny „bardzo dobrze” lub „dobrze”. Równie dobrze oceniane są programy dla rodzin w trudnej sytuacji, gdzie aż 51 osób pozytywnie oceniło ich dostępność i efektywność.

Pomoc psychologiczna oraz wsparcie w sytuacjach kryzysowych również uzyskały pozytywne oceny od części mieszkańców, co pokazuje, że gmina stara się zapewnić dostęp do specjalistycznej pomocy w trudnych sytuacjach. Niektóre osoby wskazały obszary wymagające dalszego rozwoju, co jest naturalnym sygnałem do stałego monitorowania i doskonalenia usług.

Ogólnie wyniki wskazują, że gmina oferuje szeroki zakres usług społecznych, które są dobrze odbierane przez mieszkańców, a dostępność i jakość wielu z nich są na wysokim poziomie.

3.4. Najczęściej występujące problemy w gospodarstwach domowych badanych rodzin

Wyniki pokazują, że najczęściej wskazywaną trudnością, z jaką borykają się rodziny respondentów, są problemy finansowe — aż 57,9% ankietowanych zadeklarowało, że ten problem dotyczy ich gospodarstw domowych. Oznacza to, że kwestie ekonomiczne stanowią główne źródło niepokoju i mogą wpływać na inne sfery życia rodzinnego, takie jak zdrowie, relacje czy możliwości rozwoju dzieci.

Na drugim miejscu znalazło się bezrobocie (23,2%), które często jest bezpośrednio powiązane z trudnościami finansowymi.

Wysoki odsetek odpowiedzi sugeruje, że brak stabilnego zatrudnienia jest istotnym czynnikiem pogarszającym sytuację materialną rodzin. Kolejną grupą istotnych problemów są niepełnosprawność (22,1%) oraz brak wsparcia ze strony bliskich (20%). Wyniki te wskazują, że wiele rodzin zmagają się z wyzwaniami zdrowotnymi i społecznymi, które mogą prowadzić do poczucia osamotnienia i przeciążenia obowiązkami opiekuńczymi.

Niedostateczny dostęp do opieki nad dziećmi w przedszkolu (15,8%) oraz problemy wychowawcze z dziećmi (12,6%) stanowią kolejne obszary trudności. Ograniczony dostęp do usług medycznych może utrudniać dbanie o zdrowie, natomiast problemy wychowawcze mogą być konsekwencją stresu finansowego i braku wsparcia społecznego.

Mniej osób wskazało na uzależnienia w rodzinie (7,4%), co jednak nadal stanowi istotny problem społeczny, a także na niedostateczny dostęp do poradnictwa psychologiczno-prawnego (11,6%) – co może oznaczać, że dostępne formy wsparcia nie zawsze odpowiadają rzeczywistym potrzebom rodzin.

Nieliczni respondenci wskazali na takie problemy jak przemoc domowa, ubóstwo, brak pracy dla matek czy brak parkingów przy przedszkolach – można więc uznać, że są to problemy o mniejszej skali w badanej grupie, choć nadal wymagające uwagi.

3.5. Zakres oczekiwanych form pomocy i wsparcia społecznego

Z wykresu wynika, że największym problemem wskazywanym przez respondentów jest brak łatwego dostępu do zajęć dla dzieci i młodzieży – tę odpowiedź zaznaczyło aż 32% ankietowanych. Wynik ten sugeruje, że w środowisku lokalnym istnieje zapotrzebowanie na rozwój oferty edukacyjnej, rekreacyjnej i kulturalnej skierowanej do najmłodszych.

Na drugim miejscu znalazło się ułatwienie dostępu do rehabilitacji (27%) oraz organizowanie kursów i szkoleń podnoszących kwalifikacje dla osób poszukujących pracy (26%). Pokazuje to, że mieszkańcy dostrzegają potrzebę zwiększenia dostępności usług zdrowotnych i rozwojowych – zarówno dla dzieci, jak i dla dorosłych członków rodzin,

którzy chcą podnosić swoje kwalifikacje zawodowe.

Kolejnymi ważnymi potrzebami są ułatwienie dostępu do usług psychologicznych (23%) oraz organizacja opieki nad dziećmi do lat 3 (23%). Wskazuje to na potrzebę wzmocnienia systemu wsparcia rodzin, zwłaszcza w kontekście pracy zawodowej rodziców i opieki nad dziećmi w wieku przedszkolnym lub szkolnym.

Utworzenie punktu oferującego usługi doradztwa zawodowego i pośrednictwa pracy dla osób bezrobotnych (18%) oraz ułatwienie dostępu do przedszkola (16%) to kolejne istotne postulaty. Wskazane działania pokazują, że mieszkańcy oczekują poprawy dostępu do podstawowych usług wspierających aktywizację zawodową i opiekę nad dziećmi, co jest warunkiem większej aktywności społeczno-zawodowej.

Mniejszy, ale nadal zauważalny odsetek respondentów zwrócił uwagę na organizację spotkań społecznych (10%), profilaktykę uzależnień (9%), działania na rzecz aktywizacji społeczności gminy (7%) oraz pomoc w wychowaniu dzieci (5%).

Najrzadziej wybieranymi odpowiedziami były: utworzenie grup wsparcia dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie (2%), darmowa opieka i edukacja (1%) oraz możliwość podjęcia pracy na miejscu (1%), co może oznaczać, że te kwestie nie są postrzegane jako najbardziej palące w danym środowisku lub są już w pewnym stopniu realizowane.

3.6. Najważniejsze obszary wsparcia wskazane przez mieszkańców

Najwięcej respondentów wskazało na potrzebę wsparcia rodzin wielodzietnych (31,3%). Wynik ten sugeruje, że rodziny z większą liczbą dzieci są w lokalnym środowisku szczególnie narażone na trudności finansowe i organizacyjne, a ich potrzeby nie są w pełni zaspokojone.

Na drugim miejscu znalazły się odpowiedzi: wsparcie osób starszych (29,3%) oraz dostęp do poradnictwa psychologicznego i psychiatrycznego dla dzieci (29,3%). Świadczy to o rosnącym znaczeniu zdrowia psychicznego i potrzeb emocjonalnych rodzin oraz konieczności tworzenia systemowych form pomocy dla seniorów – zarówno w zakresie opieki, jak i integracji społecznej.

Wysoki wynik uzyskało także wsparcie rodzin niepełnych/ rodziców samotnie wychowujących (18,2%), co może wskazywać, że samotne rodzicielstwo stanowi zauważalne wyzwanie społeczne w badanej społeczności.

Kolejnym ważnym obszarem działań jest ochrona zdrowia (28,3%), a także pomoc osobom niepełnosprawnym (21,2%) – co podkreśla potrzebę zapewnienia dostępności usług medycznych i rehabilitacyjnych oraz wsparcia dla osób z ograniczeniami zdrowotnymi i ich rodzin.

Około 24% respondentów wskazało na konieczność przeciwdziałania ubóstwu

i uzależnieniom, co potwierdza, że problemy społeczne wciąż są aktualne i wymagają działań profilaktycznych oraz interwencyjnych.

Mniej osób zwróciło uwagę na takie kwestie jak ochrona macierzyństwa (11,1%), przeciwdziałanie przemocy (11,1%), tworzenie grup wsparcia (10,1%), podnoszenie świadomości społecznej w zakresie planowania rodziny (9,1%), a tylko 1% respondentów wskazał na zapobieganie bezdomności. Choć mniej liczne, te głosy również pokazują potrzebę kompleksowego podejścia do polityki rodzinnej.

3.7. Obszary problemowe w funkcjonowaniu dzieci i młodzieży według wyników badań

Wyniki przedstawione na wykresie pokazują, jakie trudności – zdaniem respondentów – najczęściej dotyczą dzieci i młodzież w ich otoczeniu. Na podstawie odpowiedzi 100 osób można zauważyć, że najpoważniejszym problemem są problemy w szkole (takie jak przemoc, trudności w nauce, konflikty z rówieśnikami lub nauczycielami), które wskazało 46% ankietowanych. Bardzo często wymienianym problemem jest także uzależnienie (np. od telefonu czy Internetu), które wskazało 42% osób. Kolejnym istotnym obszarem trudności jest brak dostępu do bezpiecznych i atrakcyjnych form spędzania czasu wolnego – tę odpowiedź zaznaczyło 32% respondentów. Brak wsparcia emocjonalnego oraz problemy zdrowia psychicznego (np. stres, depresja, lęki) pojawiły się w odpowiedziach po 23% badanych, co wskazuje, że kwestie emocjonalne i psychiczne są dostrzeganym wyzwaniem wśród dzieci i młodzieży. Mniej osób zwróciło uwagę na takie problemy jak zaniedbania wychowawcze (12%), ograniczony dostęp do placówek kulturalnych, sportowych lub rekreacyjnych (20%) czy spożywanie alkoholu (16%) i palenie papierosów (15%). Najrzadziej wskazywane były przemoc w rodzinie (2%), zaniedbania socjalne (1%) oraz zażywanie narkotyków lub dopalaczy (5%), co może świadczyć o tym, że są one postrzegane jako mniej powszechne w lokalnym środowisku. Podsumowując, z danych wynika, że dzieci i młodzież w ocenie badanych najczęściej zmagają się z trudnościami szkolnymi, uzależnieniami cyfrowymi oraz brakiem możliwości aktywnego spędzania czasu wolnego, natomiast problemy związane z przemocą czy zaniedbaniami występują rzadziej lub są mniej dostrzegane.

3.8. Instytucjonalne formy pomocy rodzinom w środowisku lokalnym

Na podstawie przedstawionych wyników można zauważyć, że zdaniem większości respondentów kluczową instytucją przyczyniającą się do poprawy sytuacji rodzin jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Przeworsku, który wskazało aż 72,4%

ankietowanych. Oznacza to, że mieszkańcy postrzegają tę instytucję jako najważniejsze źródło wsparcia dla rodzin znajdujących się w trudniejszej sytuacji życiowej. Duże znaczenie przypisano również placówkom oświatowym, takim jak szkoły i przedszkola, oraz powiatowym instytucjom, w tym Powiatowemu Urzędowi Pracy i Powiatowemu Centrum Pomocy Rodzinie – obie te grupy instytucji uzyskały po 41,8% wskazań. Wynik ten pokazuje, że respondenci doceniają rolę edukacji i wsparcia instytucjonalnego na poziomie powiatu w poprawie jakości życia rodzin. Nieco mniejsze znaczenie ankietowani przypisali służbie zdrowia, którą wskazało 21,4% badanych. W dalszej kolejności znalazł się Sąd Rodzinny (Wydział Rodzinny i Nietletnich) z wynikiem 13,3%, co może sugerować, że jego rola postrzegana jest głównie jako interwencyjna. Najmniej wskazań uzyskały stowarzyszenia, fundacje i koła gospodyń wiejskich (11,2%), co może świadczyć o mniejszej rozpoznawalności lub ograniczonym zasięgu ich działań wśród lokalnej społeczności. Podsumowując, wyniki badania wskazują, że w opinii respondentów największy wpływ na poprawę sytuacji rodzin w gminie ma pomoc społeczna, edukacja oraz instytucje powiatowe, natomiast organizacje pozarządowe i sądy pełnią w tym zakresie rolę uzupełniającą.

3.9. Preferowane formy otrzymywania informacji o dostępnych formach pomocy

Najwięcej mieszkańców chciałoby otrzymywać informacje o formach pomocy poprzez stronę internetową gminy/GOPS (34%) oraz media społecznościowe (31%), co podkreśla znaczenie nowoczesnych, cyfrowych kanałów komunikacji. Tradycyjne formy, takie jak bezpośrednie wizyty w instytucjach (11%), placówki edukacyjne (10%) czy plakaty i ulotki (13%), również są doceniane, choć w mniejszym stopniu. Mieszkańcy chętnie korzystają z nowoczesnych źródeł informacji, a gmina ma potencjał do dalszego rozwijania cyfrowych kanałów komunikacji. Jednocześnie utrzymywanie tradycyjnych form informacji zapewnia dotarcie do wszystkich grup odbiorców.

WNIOSKI KOŃCOWE:

Na podstawie przeprowadzonych badań można stwierdzić, że sytuacja rodzin w badanej społeczności jest złożona i wymaga wieloaspektowego wsparcia. Wyniki pokazują, że największym wyzwaniem dla wielu gospodarstw domowych pozostają problemy finansowe oraz bezrobocie, które wpływają na inne sfery życia rodzinnego – zdrowie, relacje, a także możliwości rozwoju dzieci i młodzieży. Wśród kluczowych potrzeb społecznych wskazano przede wszystkim konieczność rozszerzenia oferty zajęć dla dzieci i młodzieży, poprawy

dostępu do rehabilitacji, usług specjalistycznych i opieki nad dziećmi, a także organizacji kursów i szkoleń wspierających rozwój zawodowy dorosłych. Wynika z tego, że mieszkańcy oczekują działań integrujących funkcje edukacyjne, zdrowotne i opiekuńcze w ramach lokalnej polityki społecznej.

Respondenci podkreślili również znaczenie wsparcia rodzin wielodzietnych, osób starszych i rodzin niepełnych, a także potrzebę przeciwdziałania ubóstwu, uzależnieniom i problemom zdrowotnym. Świadczy to o rosnącej świadomości społecznej w zakresie solidarności międzypokoleniowej i odpowiedzialności za najsłabsze grupy społeczne.

Analiza dotycząca dzieci i młodzieży ujawnia, że w ich środowisku najczęściej występują problemy szkolne, uzależnienia cyfrowe oraz brak atrakcyjnych i bezpiecznych form spędzania czasu wolnego. Jednocześnie coraz częściej dostrzegane są problemy zdrowia psychicznego młodych ludzi, co wskazuje na konieczność wzmocnienia działań profilaktycznych i wychowawczych. W opinii respondentów kluczową rolę w systemie wsparcia rodzin pełni Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, a także placówki oświatowe i instytucje powiatowe. Wskazuje to na potrzebę współpracy międzysektorowej i lepszej koordynacji działań między instytucjami publicznymi, organizacjami pozarządowymi i lokalną społecznością.

Podsumowując, uzyskane dane wskazują, że poprawa sytuacji rodzin w gminie wymaga działań zintegrowanych, obejmujących zarówno wsparcie materialne i psychologiczne, jak i rozwój lokalnych usług społecznych. Kluczowe wydaje się wzmocnienie współpracy między instytucjami, organizacjami pozarządowymi i społecznością lokalną, tak aby wspólnie tworzyć środowisko sprzyjające rozwojowi i bezpieczeństwu wszystkich członków rodzin.

4. ANALIZA SWOT

Analiza SWOT jest efektywną metodą identyfikacji słabych i silnych stron oraz badania szans i zagrożeń, jakie stoją przed organizacją. Grupy czynników w metodzie SWOT są definiowane w następujący sposób:

- **Mocne strony S - Strengths** (wewnętrzne czynniki pozytywne) to przede wszystkim to, co wyróżnia na tle innych. Są to te dziedziny działalności, które tworzą potencjał i pozytywny wizerunek instytucji.
- **Słabe strony W - Weaknesses** (wewnętrzne czynniki negatywne) to te aspekty funkcjonowania, które ograniczają sprawność i mogą blokować rozwój instytucji.

- **Szanse O - Opportunities** (zewnętrzne czynniki pozytywne) to wszystkie wydarzenia i procesy w otoczeniu, które tworzą sprzyjające dla instytucji sytuacje. Są to takie kierunki działalności, które mogą przynieść w przyszłości pozytywne, rozwojowe społecznie efekty.
- **Zagrożenia T - Threats** (zewnętrzne czynniki negatywne) to zbiór możliwych sytuacji i procesów, które mogą stworzyć niekorzystne dla instytucji warunki rozwoju w jego otoczeniu. Zagrożenia są postrzegane jako bariery, utrudnienia i możliwe niebezpieczeństwa dla zakładanych procesów.

Analiza SWOT ocenia istniejące i prognozowane czynniki zmian w kategoriach wewnętrznych sił i słabości oraz zewnętrznych szans i zagrożeń. Analiza ta ukierunkowuje myślenie na rozwiązywanie problemów, podejmowanie wyzwań, poszukiwanie kierunków rozwoju i projektowanie działań.

Analiza SWOT jako metoda diagnostyczna dokonująca analizy otoczenia zewnętrznego i wewnętrznego danego obszaru problemowego, zakłada trzy etapy postępowania:

- Identyfikację i analizę: silnych i słabych stron;
- Identyfikację i analizę: szans i zagrożeń;
- Określenie strategicznej sytuacji w rozwiązywaniu problemu społecznego;

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> ➤ szeroka oferta GOPS w zakresie usług opiekuńczych i dobrze przygotowana kadra służb społecznych; ➤ dobre rozeznanie środowiska lokalnego przez pracowników służb pomocy społecznej, Policji, pracowników oświaty; ➤ działalność Punktu Informacyjno-Konsultacyjnego (porady prawne i psychologiczne); ➤ działalność Gminnej Komisji ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych; ➤ przyjęcie Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej oraz Ochrony Ofiar 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ negatywne trendy demograficzne – niski wskaźnik przyrostu naturalnego; ➤ obniżający się wiek inicjacji alkoholowej, tytoniowej i narkotykowej wśród dzieci i młodzieży; ➤ postępujące zjawisko szkolnej przemocy i agresji wśród dzieci i młodzieży; ➤ społeczne przyzwolenie na przemoc – rodzina za zamkniętymi drzwiami; ➤ brak rodzin wspierających; ➤ ograniczone możliwości finansowe na organizację różnorodnych form zajęć

Przemocy Domowej w Gminie Przeworsk;

- dożywianie dzieci w szkole w ramach programu „Posiłek w szkole i w domu”;
- organizacje pozarządowe aktywnie działające w sferze społecznej;
- wspieranie przez samorząd NGO działających na rzecz dzieci, młodzieży i rodziny;
- współpraca z organizacjami pozarządowymi (CARITAS, PCK, Fundacje i Stowarzyszenia, Fundacja Wzrastania);
- funkcjonujące Centrum Integracji Społecznej w Chałupkach oferujące wsparcie osobom wykluczonym i zagrożonym wykluczeniem;
- współpraca GOPS ze szkołami (edukacja, wypoczynek młodzieży ze środków na programy antyalkoholowe);
- rozwijająca się oferta dla dzieci, rodzin dysfunkcyjnych, osób zagrożonych wykluczeniem społecznym (np. spotkania Mikołajkowe dla dzieci z rodzin dysfunkcyjnych, Wigilia dla osób samotnych, spotkania noworoczne dla podopiecznych GOPS);
- dobrze przygotowana specjalistyczna kadra GOPS pracująca z osobami wykluczonymi i zagrożonymi wykluczeniem społecznym;
- dobrze przygotowana, specjalistyczna kadra w szkołach;
- rozwinięty potencjał materialny opieki społecznej;
- stały monitoring problemu bezdomności i marginalizacji;
- promocja zdrowego stylu życia w programach pozalekcyjnych dla dzieci i młodzieży;
- niewystarczająca liczba pozalekcyjnych i pozaszkolnych zajęć dla dzieci w wieku szkolnym;
- niska dostępność do pracy zarobkowej oraz możliwość zmiany miejsca pracy;
- brak mieszkań chronionych;
- niedostateczna baza wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie;
- niedostateczna oferta aktywizująca osoby zagrożone wykluczeniem społecznym, grupy marginalizowane;
- niewystarczająca skuteczność w docieraniu z informacją o ofercie dla osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem;
- brak mieszkań komunalnych;
- brak spółdzielni socjalnych w gminie;
- niewystarczający stopień integracji mieszkańców;
- słabo rozwinięty lokalny system wzajemnej pomocy sąsiedzkiej – osłabione więzi i relacje sąsiedzkie;
- niedostateczna integracja międzypokoleniowa;
- stosunkowo niski poziom kapitału społecznego – niski stopień zaangażowania mieszkańców w życie publiczne, w tym w zakresie konsultacji społecznych;
- niska świadomość mieszkańców w zakresie istnienia i oferty NGO działających w gminie;
- nierozwinięta aktywność na rzecz przekazywania wiedzy i umiejętności przez seniorów dzieciom i młodzieży;

edukacyjnych (szkoły, przedszkola oraz na rzecz ogółu mieszkańców);

- zmniejszanie się liczby mieszkańców potrzebujących wsparcia opieki społecznej;
- dostępne doradztwo zawodowe;
- współpraca gminy z Powiatowym Urzędem Pracy w zakresie aktywizacji osób pozostających bez zatrudnienia;
- sąsiedztwo miasta Przeworsk;
- dobrze wyposażone, funkcjonujące 3 przychodnie ZOZ oraz pielęgniarstwa środowiskowego;
- funkcjonujący niepubliczny zakład rehabilitacji w Grzędzie;
- funkcjonujący żłobek samorządowy i przedszkole samorządowe oraz dwa niepubliczne przedszkola;
- funkcjonujący GOK oraz Biblioteka Publiczna posiadająca 6 filii;
- dostępne pozaszkolne zajęcia muzyczne;
- aktywność sołtysów w działaniach społecznych i na rzecz społeczności poszczególnych miejscowości (sołtysi jako ważni liderzy lokalni);
- korzystanie z programów gwarantujących rodzinie system ulg, np. KDR;

- niechęć części mieszkańców do podejmowania pracy;
- ograniczona liczba miejsc pracy dla kobiet;
- przypadki „szarej strefy” w zatrudnieniu;
- niskie wynagrodzenia w stosunku do wykonywanej pracy i do wysokości otrzymywanych świadczeń z GOPS;
- przypadki wandalizmu;
- zbyt mało miejsc objętych monitoringiem wizyjnym oraz jego niska jakość;
- mała ilość programów profilaktycznych;
- niska świadomość w zakresie uczestnictwa w programach profilaktycznych;
- niewielka liczba organizacji pozarządowych i wolontariuszy działających w gminie w obszarze polityki społecznej;
- niewystarczająca świadomość i oferta w zakresie możliwości uprawiania różnorodnych dyscyplin sportowych;
- niewystarczająca liczba godzin w zakresie kół zainteresowań i zajęć pozalekcyjnych pogłębiających wiedzę z danego przedmiotu;

SZANSE

- dostęp do zajęć korekcyjno-edukacyjnych dla sprawców przemocy w rodzinie (Powiat);
- Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Przeworsku;
- dostępność środków w ramach programów krajowych;
- dostępność środków w ramach programów pomocy UE;
- możliwość korzystania ze środków na podnoszenie kompetencji zawodowych mieszkańców, zdobywanie doświadczenia i lepszego dostosowania ich do rynku pracy;
- dynamiczny rozwój nowoczesnych technologii możliwych do zastosowania w sferze społecznej;
- rządowe programy wsparcia dla rodzin, seniorów oraz przedsiębiorców;
- rosnąca popularność znaczenia i potrzeby prowadzenia zdrowego stylu życia;
- rosnąca świadomość społeczna w zakresie zagrożeń przemocą w rodzinie oraz możliwości korzystania z oferty pomocowej;
- edukacja rodziców w zakresie wypełniania funkcji opiekuńczo-wychowawczych;
- wzmocnienie wartości i więzi rodzinnych;
- organizowanie spotkań dla rodzin mających na celu wymianę ich doświadczeń oraz zapobieganie wykluczeniu;
- dostępność ogólnopolskich rekomendowanych programów edukacyjnych i profilaktycznych w zakresie radzenia sobie z problemami

ZAGROŻENIA

- ciągle zmiany legislacyjne – mała stabilność prawa, w tym w dziedzinie pomocy społecznej;
- niedostateczne rezultaty rozwiązań systemowych w zakresie wychodzenia z problemu dziedziczenia biedy, wykluczenia społecznego;
- postępujący proces starzenia się społeczeństwa;
- bierność większości osób wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem w poszukiwaniu rozwiązania swoich problemów życiowych;
- rosnący udział dzieci wychowywanych w rodzinach rozbitych lub niepełnych;
- niekorzystne dla samorządów przepisy prawne zwiększające zobowiązania gminy wobec mieszkańców – bez pokrycia z budżetu państwa;
- utrzymująca się niestabilność gospodarcza naruszająca poczucie bezpieczeństwa socjalnego;
- duża dostępność środków i substancji psychoaktywnych destruktywnie oddziałujących na osoby je zażywające (szczególnie szkodliwe dla osób młodych);
- niekorzystne zmiany socjologiczne w społeczeństwie: marginalizacja ludzi w wieku podeszłym, rozluźnienie tradycyjnych więzi rodzinnych, zmiana modelu rodziny wielopokoleniowej na jedno/dwupokoleniową;
- zanik kontaktów bezpośrednich między

społecznymi;

- szeroki dostęp do informacji, znajdujących się w mediach publicznych, prywatnych i społecznościowych;
- dostępność do doświadczeń i dobrych praktyk w zakresie rozwiązywania problemów społecznych w Polsce i za granicą;
- rozwijający się sektor organizacji pozarządowych zaangażowanych w rozwiązywanie problemów społecznych;
- tworzenie placówek wsparcia dziennego;
- tworzenie rodzin wspierających;

ludźmi na rzecz kontaktów pośrednich (Internet, telefon);

- długotrwałe procedury (sądowe) umieszczenia osób uzależnionych w placówkach leczniczych (odwykowych) długie terminy oczekiwania na leczenie odwykowe;
- brak chęci współpracy z pracownikiem socjalnym/ asystentem rodziny;
- wypalenie zawodowe pracowników realizujących wsparcie;

5. CELE PROGRAMU

5.1. Cel główny

Celem głównym Programu jest:

Wspieranie rodzin z terenu Gminy Przeworsk w prawidłowym pełnieniu funkcji opiekuńczo-wychowawczej. Działania obejmują rozwijanie systemu profilaktyki oraz zapewnienie wsparcia dzieciom i rodzicom przeżywającym trudności w codziennym funkcjonowaniu. Program ma na celu wzmocnienie kompetencji wychowawczych, poprawę relacji rodzinnych oraz zapobieganie problemom społecznym w lokalnej społeczności. Ważnym elementem Programu jest rozwijanie współpracy między instytucjami działającymi na rzecz rodziny, takimi jak szkoły, placówki oświatowe, służba zdrowia, organizacje pozarządowe. Podejmowane inicjatywy mają służyć wczesnemu diagnozowaniu problemów, wzmocnianiu więzi rodzinnych, promowaniu pozytywnych wzorców wychowawczych oraz integracji środowiska lokalnego wokół idei wspierania rodziny. Długofalowym efektem realizacji Programu ma być poprawa jakości życia rodzin oraz ograniczenie zjawisk kryzysowych i wykluczenia społecznego na terenie Gminy Przeworsk.

5.2. Cele szczegółowe

W oparciu o cel główny sformułowano następujące cele szczegółowe, w ramach których wyodrębniono zadania związane z realizacją Programu:

➤ Wspieranie funkcjonowania rodziny w sferze socjalno-bytowej

Zadanie	Działania	Podmiot realizujący	Wskaźnik	Czas realizacji
Zaspokojenie podstawowych potrzeb bytowych rodzin poprzez udzielenie pomocy materialnej i rzeczowej	Udzielanie pomocy finansowej i rzeczowej	GOPS w Przeworsku	- liczba rodzin którym przyznano świadczenia rodzinne wraz z dodatkami; - liczba rodzin pobierających świadczenia z funduszu alimentacyjnego; - liczba rodzin korzystających ze wsparcia finansowego (zasiłki celowe, okresowe i stałe); - liczba rodzin korzystających z pomocy żywnościowej w ramach programów obejmujących pomoc żywnościową;	2026-2028
	Objęcie dożywianiem zgodnie z wieloletnim Programem „Posiłek w szkole i w domu”	GOPS w Przeworsku	- liczba przyznanych świadczeń pieniężnych na zakup posiłku lub żywności; -liczba dzieci dożywianych w szkole w ramach wieloletniego programu „Posiłek w szkole i w domu”;	
Realizacja rządowego Programu wspierania rodzin wielodzietnych – Karta Dużej Rodziny	Przyjmowanie wniosków i wydawanie KDR osobom uprawnionym	GOPS w Przeworsku	- liczba wydanych KDR w ciągu roku;	2026-2028

Źródło: opracowanie własne

➤ **Wyrównanie szans społecznych i edukacyjnych dzieci i młodzieży**

Zadanie	Działania	Podmiot realizujący	Wskaźnik	Czas realizacji
Zapewnienie dzieciom i młodzieży z rodzin dotkniętych trudną sytuacją finansową stypendiów	Udzielanie dzieciom i młodzieży pomocy w formie stypendiów	GOPS w Przeworsku	- liczba przyznanych stypendiów;	2026-2028
Zapewnienie wypoczynku dla dzieci i młodzieży	Organizowanie wypoczynku letniego i zimowego dla dzieci i młodzieży	GOPS w Przeworsku w współpracy z innymi instytucjami	- liczba dzieci uczestniczących w koloniach, obozach;	2026-2028
	Organizowanie form spędzania czasu wolnego dla dzieci i młodzieży	Urząd Gminy Przeworsk w współpracy z innymi instytucjami np. bibliotekami	- liczba zajęć	

Źródło: opracowanie własne

➤ **Podjęcie działań profilaktycznych i edukacyjnych na rzecz rodziny**

Zadanie	Działanie	Podmiot realizujący	Wskaźnik	Czas realizacji
Organizowanie i podejmowanie działań profilaktycznych i edukacyjnych na rzecz rodzin z dziećmi	Realizacja prelekcji, warsztatów, programów edukacyjno-profilaktycznych skierowanych do dzieci, młodzieży i ich rodziców z zakresu terapii uzależnień przemocy itp.	Placówki oświatowe z terenu gminy, GOPS w Przeworsku, GKRPA w Przeworsku.	- liczba profilaktycznych i edukacyjnych szkoleń, warsztatów prelekcji; - liczba dzieci uczęszczających do placówek wsparcia dziennego;	2026-2028

	Realizowanie zadań związanych z przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie, leczenia uzależnień oraz terapii dla ofiar przemocy	GOPS w Przeworsku, GKRPA w Przeworsku, Zespół Interdyscyplinarny	- liczba wszczętych procedur Niebieskie Karty; - liczba rodzin z dziećmi objętych wsparciem w ramach procedury Niebieskie Karty; - liczba osób, które podjęły terapię; - liczba osób, które zakończyły terapię;
	Zapewnienie środków finansowych na funkcjonowanie Punktu Konsultacyjno-Informacyjnego przy Gminie Przeworsk	Urząd Gminy Przeworsk	- kwota środków finansowych na realizację działania; - liczba udzielonych porad;

Źródło: opracowanie własne

➤ **Zapobieganie powstawaniu sytuacji kryzysowych wymagających interwencji oraz rozwiązywanie już istniejących**

Zadanie	Działanie	Podmiot realizujący	Wskaźnik	Czas realizacji
Monitorowanie sytuacji dzieci z rodzin dysfunkcyjnych	Praca socjalna w środowisku oraz współpraca z asystentem rodziny	GOPS w Przeworsku, Sąd Rejonowy	- liczba rodzin i dzieci objętych pracą socjalną;	2026-2028
Rozwijanie umiejętności opiekuńczo-wychowawczych rodzin będących w kryzysie	Zapewnienie wsparcia asystenta rodziny rodzinom przeżywającym trudności w wypełnianiu funkcji	GOPS w Przeworsku	- liczba rodzin z trudnościami opiekuńczo-wychowawczym i korzystających ze wsparcia asystenta rodziny;	2026-2028

	opiekuńczo-wychowawczych		- liczba rodzin objętych koordynacją poradnictwa „Za życiem”;	
	Zabezpieczenie środków na pobyt dziecka w pieczy zastępczej	GOPS w Przeworsku, PCPR w Przeworsku,	- liczba dzieci w pieczy zastępczej; - kwota przeznaczona na pokrycie kosztów pobytu dzieci w pieczy zastępczej;	
	Podejmowanie działań na rzecz powrotu dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej do rodziny biologicznej	GOPS w Przeworsku, PCPR w Przeworsku, Sąd Rejonowy w Przeworsku	- liczba dzieci powracających do rodzin biologicznych;	
Zapewnienie dostępności poradnictwa specjalistycznego	- zapewnienie możliwości skorzystania z pomocy specjalistów m.in.: psychologa, pedagoga, radcy prawnego, psychoterapeuty	Urząd Gminy w Przeworsku; GOPS w Przeworsku; PCPR w Przeworsku; Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Przeworsku; Placówki oświatowe na terenie Gminy Przeworsk	- liczba placówek udzielających poradnictwa;	2026-2028

Źródło: opracowanie własne

➤ **Podnoszenie kwalifikacji pracowników instytucji i organizacji wspierających rodzinę i dzieci**

Zadanie	Działanie	Podmiot realizujący	Wskaźnik	Czas realizacji
Umożliwianie podnoszenia kwalifikacji i kompetencji pracownikom działającym na rzecz pomocy dziecku i rodzinie	Organizacja warsztatów i szkoleń dla pracowników na rzecz pomocy dziecku i rodzinie	Wszyscy realizatorzy Programu	- liczba szkoleń, spotkań, konferencji; - liczba pracowników biorących udział w szkoleniach;	2026-2028
Doskonalenie współpracy między instytucjami i podmiotami działającymi na rzecz rodziny.	Wymiana dobrych praktyk wśród pracowników działających na rzecz pomocy dziecku i rodzinie.	Wszyscy realizatorzy Programu	-liczba szkoleń, spotkań, konferencji; -liczba pracowników biorących udział w szkoleniach;	2026-2028

Źródło: opracowanie własne

6. ODBIORCY I ADRESACI PROGRAMU

Odbiorców Programu można zdefiniować jako osoby, podmioty lub instytucje, które będą objęte oddziaływaniem programu. Oddziaływanie to, będzie polegało z jednej strony na bezpośrednim uczestnictwie w zaplanowanych w programie działaniach, a z drugiej na jego kształtowaniu poprzez wpływ na strukturę Programu. Tym samym odbiorców programu można podzielić na instytucjonalnych i nieinstytucjonalnych. Do tych pierwszych możemy zaliczyć przedstawicieli różnych instytucji i profesji z nimi związanych. Do drugich zaliczamy osoby i rodziny objęte bezpośrednim oddziaływaniem i wsparciem Programu.

Odbiorcami Programu są:

➤ **Rodziny niezaradne życiowo, potrzebujące wsparcia oraz przeżywające trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych.**

Programem mogą zostać objęte rodziny, które nie posiadają zdolności wychowawczych i popełniają błędy wychowawcze. W takiej rodzinie brak jest stabilizacji i poczucia bezpieczeństwa. Dysfunkcyjność rodziny wpływa na załamanie struktury relacji rodzinnej. Wtedy też rodzina jako podstawowa komórka społeczna nie może spełniać podstawowych funkcji opiekuńczo – wychowawczych. Najczęściej problemy w takich rodzinach wynikają z niskiego poziomu wykształcenia rodziców czy też trudnej sytuacji materialno-bytowej, bądź z uzależnienia. Rodziny naznaczone ubóstwem, często wynikającym z braku pracy, są tą częścią społeczeństwa, która jest zagrożona dezorganizacją pracy rodziny. Wiele osób korzystających z pomocy Ośrodka Pomocy Społecznej w Przeworsku boryka się z problemem bezrobocia. Brak pracy jest czynnikiem, który ma wpływ na zaspokajanie podstawowych potrzeb rodziny i prowadzi do narastania kwestii ubóstwa.

➤ **Dzieci i młodzież którym rodzina nie zapewnia należytej opieki.**

Dzieci rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym mają na ogół problemy w sferze emocjonalnej. Ich zaburzenia nie pozwalają na prawidłowe funkcjonowanie. W taki sposób dziecko z głębokim deficytem emocjonalnym nie wykształtuje odpowiedniej hierarchii wartości. Proces ukierunkowania dziecka jest niezwykle trudnym procesem, który pochłania wiele pracy i wysiłku. Na niedostosowanie społeczne dzieci duży wpływ ma środowisko pierwotne, którym jest rodzina oraz rozwój cywilizacji i technologii, a także środowisko rówieśnicze. Rodzina niezależnie od tego jak funkcjonuje czy jest środowiskiem zdrowym i wartościowym moralnie, czy też przejawia wyraźne cechy patologii – w każdym przypadku kształtuje osobowość, postawę społeczną, wyznacza koleje losu dziecka.

➤ **Przedstawiciele instytucji oraz służb pracujących na rzecz dzieci.**

Działania z zakresu pomocy społecznej z mocy ustawy wykonują organy administracji rządowej i samorządowej. Współpracują w tym zakresie z organizacjami społecznymi, kościołem katolickim, innymi kościołami, związkami wyznaniowymi, fundacjami, stowarzyszeniami, pracodawcami oraz osobami fizycznymi i prawnymi.

7. REALIZACJA PROGRAMU

Realizatorów działań zawartych w Programie można podzielić na dwie grupy. Po pierwsze będą to podmioty i instytucje bezpośrednio odpowiedzialne za realizację zawartych w Programie działań, za ich wdrażanie koordynację oraz finansowanie. Po drugie, będą to, podmioty, instytucje i osoby występujące w roli partnera, który może brać bezpośredni lub pośredni udział w zaplanowanych w Programie działaniach. Często, jest tak, że bez udziału partnerów realizacja określonych działań nie jest możliwa lub bardzo utrudniona.

Koordynatorem programu jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Przeworsku. Ponadto w jego realizację zaangażowane będą na terenie Gminy Przeworsk następujące instytucje:

- Urząd Gminy Przeworsk;
- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Przeworsku;
- Gminna Komisja ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Przeworsku;
- Gminny Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Przeworsku;
- Placówki oświatowe na terenie Gminy Przeworsk;
- Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Przeworsku;
- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Przeworsku;
- Sąd Rejonowy w Przeworsku Wydział Rodzinny i Nieletnich w Przeworsku;
- Punkt Konsultacyjny przy Urzędzie Gminy Przeworsk;
- Organizacje pozarządowe.

7.1. *Efekty i rezultaty realizacji Programu*

Realizacja Programu Wspierania Rodziny ma na celu uświadomienie rodzinom przeżywającym trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej, że ich sytuacja nie musi być trwała. Przewiduje się, że efektem realizacji Programu będzie polepszenie sytuacji dziecka i rodziny, poczucia bezpieczeństwa socjalnego, ograniczenie występowania patologii społecznych, zminimalizowanie negatywnych zachowań, a tym samym zapobieganie powstawaniu sytuacji kryzysowych w rodzinach oraz stworzenie skutecznego systemu wsparcia dla rodziny i dziecka. Ponadto stworzenie wielopłaszczyznowego wsparcia dla rodzin przy wykorzystaniu istniejących zasobów pozwoli na wzrost świadomości społeczeństwa na temat prawidłowego funkcjonowania rodziny i poprawnych relacji rodzinnych. W terminie do dnia 31 marca każdego roku

przedstawiane będzie Radzie Gminy Przeworsk roczne sprawozdanie z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny.

7.2. Finansowanie

Finansowanie Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2026 – 2028 odbywać się będzie w ramach środków budżetu Gminy Przeworsk, dotacji oraz środków pozabudżetowych pozyskanych z innych źródeł.

7.3. Monitoring i ewaluacja

Program Wspierania Rodziny będzie koordynowany przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Przeworsku. W ramach jego realizacji będą gromadzone informacje pozwalające na ocenę postępów, identyfikację dalszych potrzeb oraz wprowadzenie ewentualnych zmian w działaniach. Ocena programu dokonywana będzie w oparciu o określone wskaźniki, obejmujące m.in. liczbę rodzin objętych wsparciem, poprawę funkcjonowania dzieci i rodziców oraz zmniejszenie występowania negatywnych zachowań. Monitoring umożliwi analizę zebranych danych, planowanie kolejnych działań oraz doskonalenie przyjętych rozwiązań.

Ewaluacja programu będzie miała charakter usprawniający, wskazując kierunki zmian w zapisach programowych oraz pozwalając na sprawdzenie efektywności i skuteczności działań oraz sposobu wydatkowania środków. Wyniki monitoringu i ewaluacji będą przedstawiane corocznie Radzie Gminy w formie sprawozdań, co umożliwi bieżącą korektę działań. Dla skutecznej realizacji celów Programu niezbędna jest ścisła współpraca wszystkich instytucji, w tym wymiana informacji, wspólne szkolenia oraz koordynacja działań profilaktycznych i pomocowych.

8. PODSUMOWANIE

Gminny Program Wspierania Rodziny ma na celu stworzenie optymalnych warunków dla poprawy jakości życia rodzin, ze szczególnym uwzględnieniem sytuacji dzieci. Wsparcie rodzin będzie miało charakter profilaktyczny, a priorytetem jest umożliwienie im samodzielnego radzenia sobie z trudnościami poprzez dostęp do doradztwa rodzinnego, warsztatów edukacyjnych, konsultacji specjalistycznych oraz działań profilaktycznych w środowisku lokalnym. Spodziewane efekty realizacji programu to poprawa sytuacji dzieci

i rodzin, wzrost poczucia bezpieczeństwa socjalnego, ograniczenie patologii społecznej, zmniejszenie negatywnych zachowań oraz stworzenie skutecznego systemu wsparcia dla rodzin i dzieci. Program zakłada również ścisłą współpracę różnych instytucji i organizacji lokalnych w celu zapewnienia kompleksowego wsparcia. Realizacja działań będzie monitorowana poprzez określone wskaźniki, które pozwolą ocenić skuteczność podejmowanych działań, identyfikować bieżące potrzeby rodzin oraz wprowadzać ewentualne korekty i usprawnienia w programie.

Program opiera się na zasadach pomocniczości, partnerstwa, równości szans oraz poszanowania godności i podmiotowości rodziny. Działania kierowane są do rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, rodzin wielodzietnych, samotnych rodziców, dzieci i młodzieży zagrożonych wykluczeniem społecznym, a także rodzin wymagających wsparcia w sytuacjach kryzysowych.

Istotnym elementem realizacji programu jest aktywizacja społeczności lokalnej poprzez promowanie postaw prospołecznych, wolontariatu oraz integracji międzypokoleniowej. Wdrażanie Programu ma charakter długofalowy i będzie służyło nie tylko rozwiązywaniu bieżących problemów, ale także wzmocnieniu potencjału rodzin i budowaniu trwałego systemu wsparcia na terenie Gminy Przeworsk.

Spis wykresów

Wykres 1 Liczba ludności i gęstości zaludnienia Gminy Przeworsk lata 2023-2024	9
Wykres 2 Najczęstsze powody przyznawania świadczeń w Gminie Przeworsk.....	16
Wykres 3 Skala intensywności występowania problemów społecznych w Gminie Przeworsk	18

Spis tabel

Tabela 1 Dane o korzystających z pomocy społecznej.....	11
Tabela 2 Liczba rodzin z dziećmi objętych pomocą GOPS-u	11
Tabela 3 Liczba rodzin z podziałem na liczbę dzieci objętych pomocą GOPS-u	11
Tabela 4 Liczba rodzin niepełnych z podziałem na liczbę dzieci objętych pomocą GOPS-u.....	12
Tabela 5 Liczba osób i rodzin objętych pracą socjalną w Gminie Przeworsk.....	13
Tabela 6 Powody przyznawania świadczeń z pomocy społecznej w latach 2022-2024	15
Tabela 7 Liczba osób bezrobotnych zarejestrowanych w Urzędzie Pracy z Gminy Przeworsk w roku 2022	22
Tabela 8 Liczba osób bezrobotnych zarejestrowanych w Urzędzie Pracy z Gminy Przeworsk w roku 2023	23
Tabela 9 Liczba osób bezrobotnych zarejestrowanych w Urzędzie Pracy z Gminy Przeworsk w roku 2024	23
Tabela 10 Świadczenia wypłacane w Gminie Przeworsk w latach 2022-2024	24
Tabela 11 Dane dotyczące liczby wydanych Kart Dużej Rodziny dla mieszkańców Gminy Przeworsk	25
Tabela 12 Zestawienie liczby dzieci otrzymujących stypendia szkolne w Gminie Przeworsk	27
Tabela 13 Liczba dzieci korzystających z programu „Posiłek w szkole i w domu” w Gminie Przeworsk	28
Tabela 14 Asystentura rodziny w latach 2022-2024.....	30
Tabela 15 Koszty związane z odpłatnością za pobyt dzieci w pieczy zastępczej	31